

Уклін “Воїнам світла”

На Софійській площі столиці в День пам'яті захисників України відкрили фотовиставку “Воїни світла”, присвячену бійцям із підрозділу “Азов”, батальйону

“Донбас” та 3-ї штурмової бригади, які віддали життя за Україну. В експозиції представлені 156 інформаційних планшетів, на яких зображені світлини та життєписи Героїв, які загинули в боях за Маріуполь, Бахмут, Мар'їнку та Іло-

вайськ. Також тут згадується про трагедію в Оленівці, під час якої загинули близько пів сотні військовополонених захисників Маріуполя.

Підготував **Георгій ЛУК'ЯНЧУК**

Зберегти неухильну наступальну ініціативу

Віктор СКОРИК,
оглядач “СП”

Друга, основна лінія оборони окупантів, так звана “лінія Суровікіна”, перфорована, особливо в районі Роботиного, наші війська справді закріпились на цьому плацдармі і успішно дедалі більше розширюють його в бік Вербового та поглиблюють у бік Новопротокопівки. Тепер бої йдуть безпосередньо в цих населених пунктах, а далі на південь відбувається підготовча зачистка позицій силами контрартилерійської боротьби в Ільченковому та Солодкій Балці, що свідчить про перспективи розвитку цього прориву нашими військами на жаданий для нас Токмак, який є важливим вузлом всієї оборони противника в цьому напрямку, з подальшим ходом на Мелітополь, що фактично означатиме наш повний успіх на цьому етапі. Біля Вербового противник підготував менш посилені фортифікаційні рубежі, очевидно, сподіваючись на наявність біля цього села двох панівних висот, що в умовах степового рельєфу є значною перевагою. І ось саме ці висоти нашим воїнам вдалось опанувати, що дає тепер значну перевагу для розвитку наступу наших військ у цьому напрямку.

Події на всіх ділянках фронту, що розтягнувся більш ніж на 1000 км – від Харківської області до лівобережної Херсонщини, так чи інакше взаємопов'язані, тобто успіх чи не успіх на тій чи іншій ділянці відгукується луною на інших. Тому, здавалось би, локальний прорив наших військ у районі Роботиного змушує ворога реагувати на це поспішним пере-

Події минулого тижня підтвердили прогнози та тенденції, вказані в моєму попередньому огляді. Тепер ці тенденції визнані абсолютною більшістю аналітиків та політиків і вже підтверджені фактами та реальними діями на фронтах.

киданням своїх сил з інших фронтів саме сюди, щоб врятувати ситуацію тут, де прорив українського війська в перспективі може зав'язати в мішок весь окупований південь і відрізати від окупованих територій сходу України. А це загрожує перебити всі логістичні і фізичні зв'язки з іншими окупованими територіями, в подальшому – перетворити Крим у безперспективний ізольований острів, який стане наступною, вже самостійною мішенню для ЗСУ. І ось це термінове перекидання частини окупаційних військ на південь ослаблює їхні позиції на півночі і таким чином руйнує їхні марення про наступ на Луганщині, на Лиман – на Донеччині і на Куп'янськ – на Харківщині.

Крім того, тепер я не можу (і не хочу) гарантувати ворогам того, що саме тут не розгорнеться новітній наступ наших військ. Може бути наступ і від Дніпра (як я зауважував минулого разу), принаймні два плацдарми для цього тут вже створені, до того ж, острови все більше – потроху й без шуму – залюднюються нашими військами, а ще й “новітній” суходол, тобто колишнє дно зруйнованого Каховського водосховища, стає все більш придатним для бойового просування, бо висихає і заростає зеленню. Форсування Дніпра стало теж більш можливим – через зневоднення водосховища з'явилися мілководдя, і ширина форсування значно зменшилась. Навіть якщо події біля

Дніпра затягнуться до зими, то форсування Дніпра стане ще більш доступним, оскільки його глибина ще більш зменшиться. Також є перспективний і можливий прорив в інших місцях фронту: від Дніпра до Донеччини – це й Урожайне з перспективами наступу на Волноваху, потім на Бердянськ, чи також на Маріуполь, інші напрямки, про які поки що скромно промовчу...

Отже, підсумуємо сказане. Події минулого тижня свідчать про те, що ініціатива в ході війни зараз неухильно переходить до рук ЗСУ, множинність загроз для ворога і перспективних напрямків наступу – це саме те, чим найбільше переймалося наше військо протягом останніх 10 тижнів – в одних локаціях (наприклад, біля Куп'янська) стійко обороняючись, а в інших – наполегливо прогризаючи потужні фортифікації окупантів на півдні. Цей час настав.

До речі, перші успіхи в прориві лінії Суровікіна наочно підтвердили моє висловлене раніше переконання, що хоча й ця лінія потужна та багатовимірна, але буде легше подолана нашим військом. Першу лінію нам доводилось брати важко, втратно і довго, оскільки там неймовірно щільні мінні поля, де в середньому на кожні 5 кв. м є бодай одна міна, і такі поля мають протяжну глибину – 5-10 км.

Продовження на стор. 2

«ПРОСВІТА» СЬОГОДНІ

5

ЗОЯ КУЧЕРЯВА

8

МИКОЛА ТИМОШИК

11

ПЕРЕДПЛАТА—2023

Тижневик “Слово Просвіти” (індекс 30617) можна передплатити у відділеннях “Укрпошти” за допомогою “Каталогу видань України “Преса поштою” на 2023 рік (II півріччя)” з доставкою:

1 міс. – 28,39 грн.

3 міс. – 80,17 грн.

Також можна передплатити нашу газету на сайтах “Укрпошти” <https://peredplata.ukrposhta.ua/> та ДП “Преса” <http://presa.ua/>

Закінчення.
Поч. на стор. 1

Зберегти неухильну наступальну ініціативу

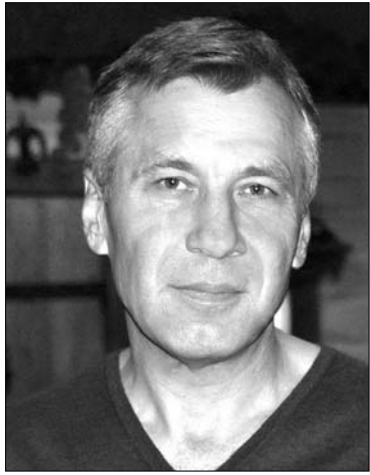
У таких умовах на прориви важкою технікою годі було й сподіватися, на чому наші війська трохи і боляче обпеклись, але швидко й розумно змінили тактику на іншу. Діями піхоти, підрозділами мінімальної кількості (в 10 осіб), в нічний час вони розмінювали фактично вручну поля задля створення множинних проходів, максимумом прихованих. Хоча розмінування проводились і технічними засобами та системами для розмінування, але це викривало факт розмінування і відповідно міг бути ворожий артилерійський та повітряний вогонь, а потім знову мінування дистанційними засобами.

Весь цей колосальний тяжкий труд нарешті дав успішні результати, і тепер ми вже радіємо від того, що після прориву першої лінії ми подекуди зламали і другу лінію оборони окупантів. Тепер все ширше відкривається можливість дій великими підрозділами із важкою технікою, в тому числі високотехнологічною, яку нам надали західні партнери. А це обіцяє в подальшому значне прискорення наступальних проривів, бо тепер у справу йде вже не піхота малими підрозділами, а потужна техніка з добре навченим особовим кваліфікованим складом. Багато в чому успіх залежатиме від того, наскільки добре наші артилеристи почистили тили ворога, наскільки ретельно знищена їхня логістика та знищені резерви ворога у попередніх боях останніх тижнів. Схоже на те, що з цим у ворога дуже скрутно. Бо наші воїни не витрачали час на марно і провели підготовчу роботу ретельно й ефективно, що обіцяє незабаром значні визвольні дивіденди для визволення великої частини окупованих територій України.

Хоча я в цей час хотів би знову застерегти наших владних пропагандистів від їхньої улюбленої справи: бити в литаври і свої переможні керівні груди; суспільство має бути правдиво поінформоване, наша єдина спільна мета — не ейфорія та пошук власних політичних дивідендів, а перемога у цій драматичній боротьбі українського народу за своє існування, за свою свободу і вільне майбуття успішної держави. Крім того, варто чесно усвідомлювати, що попереду у нас не короткий шлях до нашої перемоги, а важкий, витратний шлях, який ми, звісно, неодмінно подолаємо, але якщо будемо мудрими, сильними і терплячими — всі як один.

Що нас може очікувати згодом, коли буде остаточно подолана друга лінія оборони на півдні (знову підкреслюю, що розгорнутий наступ нашого війська можливий не тільки на півдні)?

Далі — третя лінія оборони. Але ця лінія є тиловою і має значно слабшу систему захисту, аніж перші дві. Коли наше військо остаточно прорве другу лінію у Вербовому, Новопрокопівці, Ільченковому та Солодкій Балці (а зараз іде до того), то дорога на Токмак буде відкрита, це 20 км шляху, можливо, й нелегких, але виснаження оборони ворога вже зараз дається взнаки, і на цьому шляху буде нарешті задіяна на повну силу важка техніка нашого війська, тому є висока вірогідність, що окупаційні війська тут мають посипатись. Токмак можна відвоювати, але можна і обійти, щоб не втрачати темпу наступу, бо немає сенсу випиратися, бо немає необ-

хідності термінового звільнення Токмаку, якщо ворог буде там дуже опиратися; головне — бадьорий темп наступу, а Токмак, залишений в тилу, ворог і сам здасть або ж втече під загрозою оточення.

Після Токмаку відкриваються множинні перспективи розвитку наступів: можна на Мелітополь, а можна повернути й на Бердянськ, також є можливість спрямувати сили до Нової Каховки і Олешків, яким назустріч можуть вийти наші війська з правого берега; цілком можливо і одночасно опрацювати різні напрямки. Який варіант обере Генштаб — це його прерогатива. Я думаю, що це залежить від ходу подій на полях бою на той час, наявності і готовності резервів, техніки та боеприпасів. Ох, як би зараз нагодилися потужні фортеці на колесах — танки “Абрамси”, та ще й з їхніми могутніми боеприпасами з збудним ураном, що пробивають будь-яку танкову броню фактично зі 100% гарантією! Бодай ті 10 штук, що вже начебто ось-ось будуть готові. А краще всі обіцяні 31 танк! Так, ця кількість не вражає, та й чи встигнуть вони на поле бою нашої осінньої визвольної кампанії — невідомо достеменно, але вони дуже знадобились би саме зараз. А про літаки скажу майже словами Залужного, мовленими ним давно: про F-16 поки що годі й думати; вони стануть у наш стрій лише наступного року, в якому, втім, теж буде ще багато роботи з очищення нашої землі від нацистського сміття імперської Москви.

Про те, що ворог зрозумів, що для нього вже смаленим пахне, після прориву нашого війська на півдні, свідчить не тільки судомне перекидання з північного фронту на південь своїх десантних військ (як найбільш мобільних військових частин), а й нервова заява керівництва Москві про термінову мобілізацію у найстишліші терміни — до 1 листопада — аж 200 тисяч свого гарматного м’яса. Саме гарматного м’яса, бо мобілізувати й, головне, навчити їх військової справи до 1 листопада неможливо. Раніше вони заявляли про план мобілізації в 400 тисяч до нового року, а Дмитрій Медведєв відрепортував нещодавно, що 280 тисяч вже залучили (як завжди, з брехнею), коли тепер раптом гарячка їх допекла настільки, що вже 200 тисяч не вистачає для завою як жертвонних тварин для кремлівської сатанинської релігії імперського зла. Про що цей факт? Він про те, що Кремль йде ва-банк, хоча досі намагався робити мобілізацію прихованими методами, не настільки масово, не одразу і не в такі стислі терміни, як оголошено зараз. Їх приперло, і тепер гарматним м’ясом із зеків дірку у своїх військах не

залатаєш, тож доводиться робити жест недоброї волі.

Це загрожує збільшити напруженість серед досі лояльного до Кремля майже всього населення імперії — саме те, чого найбільше боїться путін і його соратники, бо для москвитів була оголошена “спеціальна військова операція”, яка гарантовано мала бути легкою прогулянкою територією Україною за три-чотири дні, максимум за два тижні, а воно он як вийшло. І цьому залученню до жавів війни сприяють не тільки успіхи наших воїнів на фронтах, а й особисте “залучення” до гострих почуттів війни населення імперії з силами наших Збройних Сил: вибухів, методичних обстрілів військових об’єктів тепер вже на території самої Москві, тобто **унаочнювання війни для орди**. Це дуже добре збиває імперську пиху і зверхність, сіє паніку і готує усвідомлення серед мешканців “єдиної і неделимой”, що ця війна прийшла до них вже доромом. Правильні дії дають правильні результати — це про ЗСУ. Мерзотні дії мають мерзотні наслідки — це про імперію зла. Боротьба добра і зла — такий собі наочний посібник для імперських нацистів.

Ще я хочу акцентувати увагу ось на чому. Наші повітряні атаки на суто воєнні або ж військово-промислові об’єкти на території Москві, а також на їхні “центри прийняття рішень”, окрім тих здобутків, про які я написав вище, мають ще один вагомий здобуток і мету. Такі обстріли примушують ворога використовувати свої системи ППО не тільки для війни на території України, а й для оборони своїх територій, що відповідно зменшує концентрацію систем ППО ворога на фронтах в Україні, а отже, це ослаблює воєнні спроможності окупаційних військ в Україні. Тим більше, що в Україні система ППО міцнішає з кожним днем, на озброєння надходять найсучасніші, високоефективні зразки протиповітряної зброї. Натомість ППО Москві поступово слабшає, та не у плинні війни. Є ще один важливий чинник: дуже складно захистити всю територію України засобами ППО, але ми до того йдемо завдяки нашим партнерам. Але якщо важко захистити Україну через велику територію, то гігантську територію Москві — фактично неможливо. Москва може хіба що точково прикривати свої об’єкти, а не всю свою колосальну територію. І маневрувати на такій величезній території системами ППО теж практично неможливо.

Ось так вийшло, що той, хто хотів вчинити нацистський бліцкриг, тепер поступово наближається до свого цугцванга. І це ж ми тільки почали...

Обстріли території Москві — це вагома і ефективна складова ведення війни проти імперії зла, яка розуміє і боїться лише силу, яку вона відчуває на власній шкурі. Із зрозумілих і відомих причин наші партнери нам не надавали і не рясно надають і зараз боеприпаси і зброю великої дальності. Але нічого і ніхто не заважає нашим партнерам передавати нам високі технології воєнного призначення, складові, компоненти, вузли тощо. А також розвивати спільне виробництво або локалізувати наше виробництво на своїх територіях. Ну і врахуймо, що

потужна інженерія є і своя, також маємо відповідні модерні кадри, які можуть і вміють розробляти і впроваджувати у виробництво свої винаходи, тим більше, спираючись на інженерну і технологічну допомогу наших партнерів. Перші ластівки вже є, і ми вже навіть зараз маємо змогу перекласти загрози війни на територію ворога, а якщо далі йти цією дорогою, то час грає на нас, а не на “несокрушиму” Росію.

Ця війна відкрила дві головні больові точки на нашому шляху до перемоги: спочатку — артилерію, а тепер і колосальну щільність мінувань на фронті. Симбіоз цих компонентів значно ускладнив нашу літню воєнну кампанію. Міни не пускають йти далі великими силами, стрімко і ефективно, а артилерія тримає під прицілом наші намагання проходів на мінних полях. Потрібні були протимінні устаткування, боеприпаси, зміна тактики ведення боїв і нарощування успішності контрбатарейної боротьби. І запекла боротьба ППО проти повітряних потужностей ворога. Все це було головними проблемами останніх тижнів, які ми вже долаємо. Пересічним спостерігачем це не так чітко помітно за потоком воєнних подій, але результати вражають, і в переносному, і в прямому сенсі: за серпень було знищено майже 700 артилерійських систем ворога. Тобто щоденно — майже 25 систем. Іншими словами, щодня знищується більше 1% від усіх наявних артсистем ворожої імперії. Темпи вражають, бо з такою швидкістю за 100 днів всі артсистеми противника мають бути знищені, лише трохи більше як за три місяці. Звісно, вони ще наклепають собі нових систем, хоча й невідомо скільки, але виробляти 25 штук за добу — це фантастика! А ще ж до них потрібно й боеприпасів навалом, але вони теж обмежені, а темпи виробництва їх в Москві в рази менші, ніж їхні витрати в боях.

Ось чому Кремль істерично та закохано дивиться на Північну Корею. І ось чому поспішно готується зустріч “вождів” цих осередків зла: Москва готова на все, аби Пхеньян задовольнив її смертельний голод на боеприпаси та зброю, бодай хоч якусь, хоч і допотопну, а Пхеньяну на цьому тепер можна урвати від Москви, що він забажає. Певно, саме тому зараз Пхеньян проводить серію демонстративних імітацій ядерних ударів, аби залаякати Південну Корею та США, які її підтримують, бо, віддавши частину своєї зброї та боеприпасів Москві, вони не тільки наражаються на гнів США, а й бояться того, що Південна Корея використає такий шанс для об’єднання обох Корей. Не знаю, чи вигорить ця оборудка для Москви, а може, Північна Корея, попри всі спокуси, не наважиться це зробити, але сам факт ослаблення воєнної спроможності Москви у цьому ракурсі є показовим. Не знаю, як це приниження і ослаблення “сильної Росії” переживе Папа Римський, але що добре, то добре, і та сила — сила споконвічної імперії зла — має бути покарана!

Підсумки та бажані перспективи

Набуті протягом останніх десяти тижнів такими важкими зусиллями здобутки українського

війська мають бути збережені і розвинуті. Наступальна ініціатива має бути зростаючою функцією ЗСУ, в жодному разі не можна втрачати наступальний імпульс. Зрозуміло, що всіх задач цієї війни цього року ми не розв’яжемо. Не можна сказати, що осінь і дощі послаблять наші можливості наступальної ходи на півдні, як вважають чимало воєнних аналітиків, а тим більше не воєнних, а цивільних, пересічних спостерігачів. Бо на півдні, в районі ведення сьгоднішніх боїв переважно дерново-піщаний ґрунт, це не масний чорнозем, як, наприклад, на Луганщині. До того ж, рельєф тут степовий, що дозволяє глибокі прориви, якщо вони вже набули сили і пройдені фортифікаційні укріплення, бо там оборони нема за що чіплятися, хватитися і маневрувати. Але й взимку цього разу не можна ставити наші наступальні дії на “стоп”, в жодному разі не можна втрачати імпульс визвольної ходи, не можна дати ворогу знову очуняти, очухатися, окопатися та набити резервів — як особового складу, так і виробництва зброї та боеприпасів. Тиск і наступ мають стати неухильною константою.

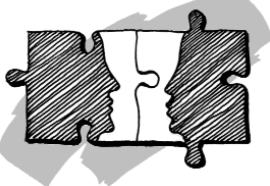
Важливим компонентом нашого успіху є виснаження ворога фізично і морально. Особливо важливо забезпечити значне перевищення їхніх втрат над їхніми можливостями воєнного виробництва — як безпосередньо на фронтах, так і на території самої Москві, де безупинно й ефективно мають тривати повітряні атаки, націлені на їхні воєнно-промислові та воєнні об’єкти. Ворог має втрачати значно швидше, ніж спроможний відновлювати. Маємо безупинно продовжувати нищити артилерію ворога, а в ідеалі — звести її нанівець; тобто те, що здавалось колись неможливим зробити з-за колосальних запасів, які накопичила імперія зла за минулі довгі 70 років, тепер має реальні перспективи бути знищеним до нуля. Чорноморський флот має бути паралізований. Ми вже маємо позитивний досвід у цьому і здатні нарощувати свій тиск, щоб максимально нейтралізувати ворожий флот. Зерновий коридор маємо пробити власними руками, своєю зброєю, умінням і гнучким розумом.

Винахідливість, хоробрість та любов до Батьківщини — ось наші не матеріальні сили, які матеріалізуються в наші успіхи в битві за нашу волю, свободу, реалізуються в нашу спільну Перемогу.

Ми йдемо шляхом перемоги разом із нашими партнерами, які теж мають зробити свою роботу над власними помилками минулого і на цій основі послідовно посилювати ефективну допомогу Україні. Цей світ міцно взаємопов’язаний. Особливо зараз, в теперішню інформаційну епоху. Як гукнеться, так неодмінно і відгукнеться. Україна волею долі (і далеко не вперше!) стала драйвером, провідником епохи, але для драйвера має бути високотехнологічне і ефективне обладнання, яке має надати Вільний Світ, аби майбутнє відгукнулось для людства не могильною тишею морю зла, а дзвінким світлом добра.

До Перемоги — разом!
Слава Україні!

Віктор СКОРИК

Українська Всесвітня Координаційна Рада (УВКР), створена на початку відновлення Української Держави з ініціативи відомих діячів української діаспори та національно-патріотичних організацій України, своєю головною місією вважає утвердження інтересів світового українства в усіх сферах життєдіяльності на основі єдності, співпраці, координації зусиль українців на материні та поза її межами. Збереження національної ідентичності, захист, зміцнення й розбудова національної, незалежної, соборної Української Держави є її визначальним завданням. За понад три десятиріччя функціонування УВКР, яку очолювали у свій час знакові для національного відродження особистості (Б. Горинь, І. Драч, Д. Павличко), зроблено з цією метою чимало добрих і суспільно значущих справ. Нинішня ситуація, пов'язана з війною російського агресора проти України, здій-

“...Нам єдність подай”

снюваний московитами геноцид українців, складна доля мільйонів співвітчизників, змушених покинути рідну землю, вимагають більш одержимої й жертвованої праці задля підтримки й консолідації українства як одного з важливих чинників перемоги України.

Для цього необхідно, опираючись на норми Конституції, домогтися: прийняття Державної Національної програми “Закордонне українство”; створення центрального органу української влади, який опікуватиметься проблемами світового українства; активізації роботи в цьому напрямі Науково-дослідного інституту українознавства та Українського інституту, які перебувають у підпорядкуванні МОН та МЗС України; створення глобального сайту “Світове українство” для інформаційної куль-

турно-освітньої та соціальної підтримки українців; формування спеціального урядово-громадського проекту для забезпечення дітей та молоді, що вимушено перебувають за кордоном, необхідною літературою, підручниками, медійними навчальними програмами, педагогічними кадрами; активізації проведення в різних форматах культурно-освітніх заходів, науково-практичних конференцій і круглих столів, залучаючи митців, науковців, церковних та громадських діячів для просування українських наративів за кордоном та організації підтримки Українського народу, його Збройних Сил у боротьбі з московським рашизмом; підписання Меморандуму між УВКР і СКУ (Світовий Конгрес Українців) для підсилення конструктивної й продуктивної діяльності всіх зацікавлених урядових і гро-

мадських інституцій задля допомоги українству...

Однак реалізація цих та інших значущих завдань унеможливується в силу окремих суб'єктивних причин, пов'язаних із неправомірними діями керівництва УВКР. Проведення чергового VII Всесвітнього форуму українців 25 серпня ц. р. є тому підтвердженням. Попри декларації про нагальну потребу єдності в умовах війни, вчинені головою організації самовільні, спонтанні й неузгоджені дії, грубо порушивши Статут організації, спричинили вкрай небажаний конфлікт через намагання в авторитарний спосіб “переобрати” нового зверхника УВКР.

Тому українські громадські організації (засновники) та делегати Всесвітнього форуму вважають неприпустимою таку позицію і поведінку багаторічного (з 2011 р.) керівника УВКР М. Ратушного, що деструктивно впливає на загальну українську справу.

**Міністру юстиції України
Малюсць Д. Л.
01001, вул. Городецького,
13, м. Київ**

Шановний

Денисе Леонітовичу!

Інформуємо, що 25 серпня 2023 року в м. Києві відбувся VII Форум Української Всесвітньої Координаційної Ради (надалі УВКР).

Українська Всесвітня Координаційна Рада – незалежна міжнародна, неприбуткова громадська організація, створена у 1993 році і яка об'єднує понад 380 громадських організацій в Україні та за кордоном. Статут УВКР зареєстровано Міністерством юстиції України 03 травня 1993 року, Свідоцтво № 449.

Основним завданням УВКР є забезпечення та захист національно-культурних, мовних, освітніх, економічних, інформаційних, професійних, соціальних, вікових та інших інтересів українських громад в Україні та поза її межами.

Згідно з розділом 3 п. 2 Статуту членство у УВКР є колективним.

Згідно з розділом 3 п. 4 членами УВКР є її засновники (ініціатори створення УВКР) – українські громадські організації в Україні та за кордоном згідно з протоколом Установчих зборів, а також інші українські громадські організації з України та з-за кордону, які були прийняті до організації пізніше і визнають чинний Статут.

Згідно з розділом 3 п. 18 Статуту члени УВКР мають право:

- через своїх представників обирати й бути обраними до керівних органів УВКР;

- брати участь у обговоренні й розв'язанні питань діяльності УВКР;

- брати участь у всіх заходах, що їх організовує і проводить УВКР;

- отримувати достовірну й повну інформацію про діяльність УВКР.

Згідно з розділом 4 п. 1.2 Статуту на Всесвітній Форум Українців обираються делегати – представники організацій-членів УВКР.

Згідно з розділом 4 п. 1.3 Статуту для участі у Всесвітньому Форумі Українців від кожної організації – члена УВКР обираються делегати, у відповідності з квотами, визначеними Проводом УВКР. Їх повноваження підтверджуються протоколом зборів та відповідним мандатом колективного члена УВКР.

За наявною у нас інформацією, за результатами VII Форуму до органу державної реєстрації вноситься заява про державну реєстрацію змін до відомостей про юридичну особу, зокрема – відомостей про керівні органи УВКР.

Інформуємо, що приведені вище норми Статуту на VII Форумі УВКР 25.08.2023 р. були грубо порушені.

Так, про місце, дату і час проведення форуму переважна більшість організацій – засновників сповіщені не були, делегати для участі у Всесвітньому Форумі відповідно до п. 4.1.3 належним чином не обиралися.

Згідно з розділом 4 п. 1.6 Статуту Всесвітній Форум Українців вважається повноважним, якщо у його роботі бере участь не менше половини представників членів УВКР. У VII Форумі брали участь лише 37 делегатів з України, кількість делегатів від громадських організацій за кордоном встановлена не була.

Отже, число членів УВКР на день проведення Форуму, число представлених організацій – членів УВКР, кількість делегатів, які мають право голосу, в тому числі і тих, хто мав право голосувати дистанційно (online) не встановлено. Їхнє право брати участь у зборах належним чином оформлено не було.

Під час голосування не було визначено кількість присутніх делегатів, які мають право голосу, і не враховано тих делегатів, які мали право голосувати дистанційно. Фактично зарубіжним делегатам, які збиралися голосувати дистанційно, не була надана така можливість, їм не було надане право виставити свою кандидатуру на посади у виборних органах УВКР.

Обирати склад президії, склад ревізійної комісії, фактично було неможливо, оскільки делегати після оголошення повітряної тривоги пішли в укриття, де був відсутній зв'язок. В укритті перебувала лише частина делегатів із тих, що були присутні в залі проведення Форуму, не кажучи про відсутність зв'язку для делегатів, що мали право голосувати дистанційно. Тобто під час голосування був відсутній “кворум”.

Керуючись п. 6 ст. 28 Закону України “Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб, підприємців та громадських організацій” № 755-IV, в редакції від 03.09.2023 року і зважаючи на викладене вимагаємо відмовити у реєстрації змін до відомостей про юридичну особу – нового складу керівництва Української Всесвітньої Координаційної Ради, як таких, що були прийняті з грубими порушеннями Статуту УВКР.

Павло Мовчан,
голова ГО ВО “Просвіта
ім. Тараса Шевченка”,
член Президії УВКР

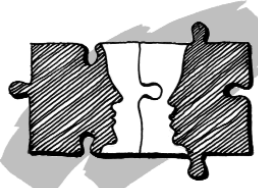
Члени Президії УВКР:

Іван Заєць
Володимир Семистяга
Олександр Ушинський
Георгій Філіпчук

Олександр Сасько,
голова Всеукраїнської
громадської організації
“Спілка офіцерів України”

Євген Лупаков,
почесний голова Всеукраїнської
громадської організації
“Спілка офіцерів України”

Делегати Форуму:
Олеся Стасюк
Світлана Фещенко
Василь Глаголюк
Дмитро Ломачук
Тетяна Негрій
Іван Шмигельський
Петро Ющенко
Кирило Степенко

Георгій ФІЛІПЧУК,
академік НАПН України

Невпинний потік агресивної інформації як цивілізаційний набуток знань, науки, техніки, масштабована етер-експансія та наступ на безіммунітетні людські душі не додають упевненості або хоча б якогось усталеного розуміння, куди ж насправді рухається цей 8-мільярдний (частинами збожеволілий) світ. Збуваються, на жаль, застережливі слова В. Липинського, сказані століття тому про те, що людські цивілізації завжди стикалися з катастрофами та гинули, коли їхня “матеріальна техніка переростала громадську мораль”.

Прикро, однак очевидно, що опертям лише на знання (навіть найдосконаліші) не вберегти світ від загибелі, бо вони самі по собі не зможуть гарантувати безпечні й успішні рішення в усіх сферах життєдіяльності.

Роз’єднаність етики і політики, відірваність знань від совісті, коли духовність поглинута фетишем ненажерливості, завжди приводить до “обезлюдненості” людства.

35 років тому (1988 р.), коли есересерівська імперія перебувала на порозі своєї погибелі, світ побачила книга французького інтелектуала, учасника руху Опору нацистській окупації, своєрідного морального “судді” тодішнього суспільства Ж.-Ф. Ревеля “Непотрібне знання”. Промовиста, контраверсійна, інтригуюча праця, яку читали в багатьох країнах світу. На її сторінках визрівали запитання-відповіді, погляди й оцінки на болісні питання часу: а що буде, якщо ті суспільства, цінностями яких були і є свобода, законність, толерантність, занепадуть і перемішаються з деспотіями, жорстокістю, мракобіссям, цинізмом та брехнею? Звичайно, можна тільки уявити, здогадуватися про той морок, темряву, що очікуватимуть людство, яке колись виграло цивілізаційну битву з безпросвітним варварством, а зараз ним же (варварством) знову уярмлюється, підкорюється. Одному Богу відомо, що буде далі...

І все ж серед цього хаотичного нагромадження думок, помислів і надій на видноклі дедалі більш помітно стає причинність сучасних катаклізмів. Вона міститься часто в поступливій, угодницькій, безхребетній позиції (політиці) “переднього ряду” країн вільного світу, що “піддався співу тоталітарної системи”. Ця причинність є сталою одиницею і зберігається донині, оскільки чимало поколінь політиків та владоможців, передовсім доморощених, так і не спромоглися “дочитати” до кінця правду про злотворність явища на ймення путінська росія. Хоча чому тільки путінська, адже ця вкрадена в Україні-Руси назва стала жахом упродовж століть не лише для українців, а й для світу. І допоки люди не усвідомлять, що росія (московія) протягом останніх двох століть становить одну з найбільших загроз для життя цивілізації, доти вона все більше зрощуватиметься.

Не вказуючи пальцями на “інших”, маємо, насамперед, визнати гріх власних

Не втратимо душу – переможемо!

Тривожні першOVERесневі дні. Вони навпіл розривають задавнену істину часів Французької революції, що “після хліба найважливішою є школа”. Жорстока війна, яку ведуть проти нас московити, вкотре переписує світовідчуття часу, вкладаючи в голову зовсім інші сенси, цілі, надії та мрії, ретушуючи всю гаму кольорів життя, залишаючи лише фарби полярності. Війна і мир, смерть і життя, брехня і правда, ненависть і любов...

помилки (стратегічних) щодо суджень, ставлень та дійств по відношенню до “братської” московії. Очевидно, ніхто й ніколи вже не обрахує той величезний масштаб горя, втраченого людського життя й страшних катастроф, яких зазнала Україна, коли в роки Незалежності “нашими” президентами й парламентами було зліквідовано й “віддано” московитам 70(!) стратегічних бомбардувальників, якими вони сьогодні вбивають українців. Отож насправді національною безпекою приторговували, перетворюючи в “базар” владу і газ, життя і смерть, гроші і совість. Гіркі уроки в історії нашої Державності.

Усе частіше складається враження, що не второпали цієї грамоти “не вір москалеві” не тільки ми, а й обрані світу сього, що мали б стати оберегом заповітів Святого Письма. Адже куди зможе прийти сучасний світ, цивілізація для свого спасіння, коли Папа Римський Франциск на зустрічі з молоддю 25 серпня ц. р. назвав росіян “нащадками великої росії святих, правителів, великої росії Петра I, Катерини II, тієї імперії – великої, освіченої, великої культури та великої людяності”, заклинаючи їх не відмовлятися від цієї спадщини. Тим самим освятивши імперськість, загарбництво, шовінізм і людиновбивство, що завжди коїлося і продовжує нині творитися деспотичною московією. Благословіння до рабства – так можна схарактеризувати це запопадливе загравання духівника перед катом. Невже Друга світова (як і нинішня московська агресія) нічого не навчили багатьох сучасних лідерів націй, держав і народів?

На пам’ять приходять слова Нобелівського лауреата Ф. Гаєка з його книги “Шлях до рабства” (1944 р.) про “фашизм і комунізм як два прояви одного і того ж явища – тоталітаризму”. Цілком очевидно, що нинішня агресія росії є не тільки найбільшою з часів Другої світової, але й за людиноненависництвом та геноцидними проявами вважається найбільш злочинною терористичною дією епохи. Адже ніхто з існуючих деспотій упродовж ХХ–ХХІ ст. не зумів так “гармонійно”, як росія, поєднати ці дві людодільські ідеології і практики. Гадаю, що навіть імператор уваров (міністр освіти царської росії) – автор моделі “православ’є-самодержав’є-народність”, за наказом якого спалювалася докторська дисертація М. Костомарова (1842 р.), не уявляв масштаби подальшої фашизації московії, одягнутої то в есересерівські більшовицько-сталінські шати, то в рашистсько-путінські.

Проте аксіоматичним є те, що сформу-

валася на очах демократичного світу (частіше і завдяки його підтримці) одна усталена тенденція, коли тріадна ідеологія “успішно” марширувала дорогою насильства, ненависті, загарбання, неправди і торжества диктатури. Зі зміною “режимів” з монархічного, комуністичного на путінський це заропатізм лише посилювалася крайня нетерпимість до “інших”, по відношенню до України виплодилася агресивна україноненависницька політика геноциду.

Голодомори, війни, русифікація, пропаганда, освіта, “культурна” інтервенція, сталінська “педагогіка” – далеко не повний перелік шляхів і засобів знекорінення і вбивства народу. Не відаю, про що думав і на що надіявся Папа, як духовний наставник світової людності, возвеличуючи брехливу російську історію, велику культуру та фальшиве месіанство московитського народу, але очевидним є прорахунок (дай Боже, щоб не свідомий) у виборі ним ціннісного вектору безпеки для існування людства.

Бо, на жаль, закличні істини “геть від москви”, ба більше – “геть москву”, очевидно, не для його Преосвященства.

Але хіба не є реальністю те, що сучасний путлерогеноцид став загрозливим не лише для України, а й для Європи, зокрема для католицької, для тих країн, очільники яких і досі запопадливо заглядають у пашу ката? Передусім маю на увазі Угорщину, історію якої в новому підручнику з історії росії (11-й клас) також втиснули у ворожі лекала. Адже там імперативно заявлено, що 1956 року (угорська революція проти совєтської окупації) в Угорщині відбувся “фашистський” переворот, здійснений радикалами. Таким чином, публічно, політично й “науково” зневажено й принижено національну гідність і пам’ять угорського народу, понад 2,5 тисячі громадян якого тоді стали жертвами разом зі своїм лідером (Імре Надь), борючись за свободу й суверенітет своєї нації. Днями угорський міністр Сярто (путінський орденосець) таки висловив протест проти цієї брутальної оцінки, заявивши про значущість для угорців цієї славної сторінки боротьби за свободу, яка не може піддаватися ревізії.

Однак чи зрозуміло їм, що таке московське божевілля не є випадковим на сторінках підручників, адже коли воно стало загальноприйнятною для російської освітньої політики “нормою”, то слід очікувати подальшої, ще більш небезпечної експансії з боку москаля. Бо спочатку традиційно “обробляються” мізки дітей, школярів, студентів через школу, освіту, книги та під-

ручники, а “глубінне населення” – через телезомбоящик, звинувачуючи безперестану (як це було і є з Україною) народ (на вибір) у нацизмі, націоналізмі, фашизмі, екстремізмі, бандерівщині – здійснюється гуманітарна, духовна, політична інтервенція щодо “інших”, а надалі ця людожерна доктрина реалізується вже жорстокішими мілітарними засобами, війною. Причому всі означені чинники діють безперервно, а тому варто кожному народу (не тільки українцям) пильно вдвлятися в “діяння” цього здичавилого створіння – путінської росії. Особливо українцям, оскільки впродовж останнього часу на тимчасово окуповані території України з московії вже завезено такого книгобрухту на 200 млн рублів, і ворожа диверсія продовжується.

У підручнику “історія росії” вона проглядається відкрито й неприховано, демонструючи притаманні для росіянів “цінності” брехні, ненависті, агресії, нетерпимості. Там безапеляційно описується, що “декілька поколінь в Україні виховувалися на неприязні до росії, на неонацистських ідеях, що український неонацизм є прямим повторенням німецького націонал-соціалізму”... Існує “озлоблене національне, мовне, культурне насильство агресивної меншості над більшістю”. А далі – нісенітниця на кшталт соловйово-скабєвської блекоти щодо анексії українського Криму та Донбасу набуває гротескних форм, стверджуючи, що “повернення до росії Криму відбулося за 97% згодою на референдумі, а на Донбасі не було російських військових, лише народне повстання, де колишні воїни-афганці, міліціонери, вчителі та шахтарі сформували ополчення для захисту рідної землі”...

Українська влада назвала їх терористами лише тому, що вони хотіли залишатися росіянами”. І ось така несусвітня упереджено-брехлива й тенденційно цинічна “історія отечества” наскрізно заповонила всі освітні заклади ерефії – від дошкільної установи, шкіл та університетів і до академічних інституцій. Природно, що ця оскажена істерика охопила не тільки українське питання, але й інші нації та народи. Скажімо, цілком справедливую позицію дерусифікації країн Балтії в рашистському підручнику обзивають “відродженням нацизму”, де регулярно марширують есерівські ветерани та їхні послідовники.

Але проблема боротьби з цим навіженим злом та брехнею криється не тільки в середовищі “московської воші”, але й у сонмищі доморощених гнид. Особливо небезпечно й богопротивно, коли такі створіння перебувають в освітньому, культурному, національному просторі. Бо як могло таке статися, що провідний фахівець МОН України штабу “василєнків” прямо, без зигзагів, відкрито й зухвало солідаризується з російськими нарративами, з державою-агресором, державою-терористом. “П’ятиколонники”?!

Чому, звідки, завдяки кому і для чого з’явився цей непотріб у відомстві, на яке покладено конституційну місію – виховувати Українську Націю?

Недарма англійське видання “The Guardian” зазначає, що сьогодні особливо “кремль посилює контроль над історичним нарративом у школах. Ця тенденція значно прискорила з початком повномасштабної війни проти України 2022 року, що презентується передусім для молоді як частина історичної місії москви”.

Ось саме така війна триває нині за людські душі і триватиме, насправді, ще довго, не одне покоління. Мусимо, зобов’язані виграти її.

Відомий європейський просвітник і філософ Г. Лебон ще в кінці позаминулого століття нагадував усім народам і націям, які формувалися, про надважливу, майже біблейську, істину: “Народ може втратити дуже багато, зазнати неймовірних катастроф і в змозі піднятися. Але ним усе буде втрачено, йому неможливо ніколи вже піднятися, якщо він загубив свою Душу”.

Сьомий сезон суботньої школи

З настанням вересня відновила роботу суботня школа української мови, яку організувала у Вишгороді група сподвижників ще у 2017 році. Раніше заняття проходили в різних приміщеннях, а зараз – у залі засідань Вишгородської РДА. Просвітянка Степанія Сідляр запросила на перше заняття таких цікавих гостей, що часові рамки зустрічі знову були перевищені. Слухали, дискутували, запитували, занотували в записничок нові тези – все, як у справжній школі.

У вступній частині уроку філологиня за освітою та досвідом, справжній друг місцевої “Просвіти” Тетяна Вологовська, наразі заступниця голови Вишгородської райадміністрації, на яскравих прикладах агітаційних матеріалів, відео з фронту, статей із соціальних мереж торкнулась питання мови як важливого аспекту перемоги. Як саме мова рятувала наших воїнів фізично, як вона підтримувала і надихала їх, як українська пісня, твори рідною мовою стають одним із важливих елементів нашої майбутньої перемоги, джерелом сил, натхнення й оберегом.

“Українська – це мова Перемоги” – коротка, але вкрай влуч-

на й актуальна цитата Головнокомандувача ЗСУ Валерія Залужного увірвала в ці слова всі наші прагнення і вектори роботи сьогодні.

Історик, просвітянин Володимир Семистяга підкреслив, що не лише мова, а й національна культура, національна свідомість становлять цілісний комплекс відображення нашої реальності і бачення майбутнього, тому вкрай важливо безперервно розвивати, всіляко підтримувати ці питання за будь-яких обставин. Ворог яскраво показав усьому світові, що в освіті, у розвитку нації, у збереженні та підтримці своїх національних авторів, творців, винахідників немає такого поняття, як “неначасі”. Росіянами переіменовуються вулиці, знімаються вказівники, замінюються підручники та спотворюється історія в них, а також реальність на тимчасово окупованих територіях. Переслідувань, знущань і катувань зазнають беззбройні освітяни, громадські активісти й дитячі письменники.

Маргарита Довгань торкнулась не лише творчості й життя поета Василя Стуса, дата смерті від московських катів якого майже співпадає з датою початку нового

навчального року. Журналістка нагадала і про викрадення та спотворення ворожим сусідом нашої історії, про вкрай важливі аспекти виховання молоді, перейменування вулиць, безжально викидання на смітник історії імперських згадок і пасток. Просвітянською справою може займатися кожен: коли придбає чи візьме в бібліотеці книжку українського автора, приведе на подібний урок мови принаймні одного родича, особливо молодь, заговорить у побуті українською, заспіває пісень. Тоді цей процес творення нації стане незворотнім.

Сестра Василя Стуса пані Марія розповідала про життя родини, дитинство, юність поета, атмосферу тих років, переїзди родини, її оточення та коло спілкування.

Журналіст Віктор Тютюн нагадав, як на недавньому заході школи дитина читала вірші Стуса, а потім, у приватному спілкуванні, свідомо розмірковувала про них.

Насамкінець поетеса Ольга Дяченко емоційно прочитала свої вірші.

Урок мови, який стає одночасно історичною дискусією, літературними читаннями та спогадами з минулого, – це найефективніша форма занурення у творчий навчальний процес. І результат зазвичай – зацікавлений погляд слухачів, безліч планів і творчих знахідок.

Читайте українською мовою, спілкуйтеся нею, вивчайте, цікавтеся, творіть та думайте! “Де є Мова – там танки не потрібні” (с).

Оксана ГУСЕЙНОВА,
голова об’єднання ВУТ
“Просвіта” Вишгородської ОТГ

Династія доброти й небайдужості

Кожне село славиться своїми родинними династіями. Не виняток і Банилів. Тут є династії вчителів, фермерів, підприємців, кухарів та інші. Серед них і родина Григорія та Орісі Кузів. Батьки – газди, і діти стали такими.

Дмитро НИКИФОРЯК,
голова РО ВУТ “Просвіта”
ім. Т. Шевченка, Чернівецька обл.

В один із весняних днів 17 років тому родина збиралася разом, щоб обговорити, чи не спробувати себе в родинному бізнесі. Вирішили відкрити кафе у власному новозбудованому будинку. Ідея належала батькові Григорію. Кафе було відкрито у 2006 році. Його назвали “Дует”, бо засновниками стали дві доньки – Олена та Ірина.

Односельчани, гості села почали проводити тут свій вільний час, зустрічі, відзначати сімейні свята. Сподобалась кухня, бо родина Кузів славилась вмінням готувати смачні та вишукані, гуцульські та домашні страви. Справи пішли успішно. Добра слава про кафе поширювалась, збільшувалась кількість відвідувачів.

Тим часом доньки вийшли заміж. Родина поповнилась зятями – Василем Паринюком та Андрієм Іванчуком, які стали підтримкою в родинному бізнесі.

Замовлення щодо проведення різних заходів почастишали. Знову збиралася родина і вирішила будувати нове, просторе приміщення. Завершили будівництво і в 2018 році відкрили ресторан із великими сучасними бенкетними залами, який назвали “Династія”. Тут створені умови для проведення не лише святкування, а й конференцій і семінарів.

Власниця ресторану Олена Григорівна розповідає, що 24 лютого 2022 року розділило “Династію” на успішне життя до великої війни і життя, сповнене тривоги, переживань, праці в умовах економічної нестабільності та широю надії на перемогу – сьогодні.

Спочатку навіть думали розпочати виготовлення “коктейлів Молотова”. Але батько Григорій вирішив, що продовжать займатися тим, що й до великої війни, переорієнтувавшись на допомогу ЗСУ. Так “Династія” з перших днів війни почала працювати на забезпечення захисників якісними харчами, різною консервацією.

Підприємці села забезпечили ресторан великою кількістю риби, м’яса, необхідною продукцією для консервування. Працівники школи та дитячого садка допомагали чистити рибу. Односельчани приносили крупи, цибулю, моркву, буряк, капусту, сіль, цукор тощо. Активно допомагали переселенці.

Потужна піч поміщала 90 банок. На консервування риби витрачалось близько двох годин. Тільки за березень 2022 року було виготовлено понад 2000 банок тушонки.

Організаційним центром допомоги ЗСУ є Банилівська сільська рада. Спільно з волонтерами вона забезпечує доставку харчів

воїнам 93-го Вишницького батальйону і односельчанам, які захищають Україну в інших військових підрозділах. Відправляють допомогу і в інші підрозділи ЗСУ. До честі родинної династії Григорія та Орісі Кузів: вони разом із доньками й зятями не зменшують допомогу ЗСУ протягом усього періоду війни. А нині, коли в лікарнях перебуває велика кількість поранених воїнів-героїв, готують для них смачні страви.

Починаючи з січня 2023 року, щотижня возять смачні страви для воїнів, які проходять реабілітацію у Вашківському реабілітаційному центрі. Ресторан має всі сертифікати і дозволи, тому не виникає жодних юридичних проблем.

“У період цієї страшної війни життя триває. І тепер ми проводимо весілля, але без музики, скромніше, бо завжди треба пам’ятати, що в цей час, можливо, хтось втрачає на війні найдорожчу людину – це велике горе і біль для всіх нас, – каже Олена Григорівна. – До великої війни люди були задоволені роботою і життям. Тоді гуляли гучно, на все село. Тепер люди змінилися. Відчуваються переживання і тривожність. Люди просто розмовляють між собою і самі себе розраджують”.

Голова родини Григорій Кузь має власне фермерське господарство, ставки для вирощування коропів, карасів. Вишницька “Просвіта” спільно з банилівським підприємцем, волонтером Юрієм Шинкарюком організували суди екскурсію для поранених воїнів. Оскільки біля ставків нема дерев, то Григорій Кузь натягнув тент, щоб воїнам було комфортно. І ось почалася риболовля. Це було фантастично. Газда вранці спеціально не погодував рибу. Найбільше клювали дзеркальні коропи, більшість із яких повертали у воду. Свіжу рибу на мангалі запікав сам господар, а з ресторану доньки привезли смачні гуцульські страви.

Воїни широко подякували родинній династії, волонтеру Юрію Шинкарюку, водію Миколі Равлюку, всім банилівчанам за щирість, любов і підтримку ЗСУ.

Спільна спадщина

У День Незалежності України в Рівненському обласному краєзнавчому музеї відбулося відкриття виставки “Україна – Європа: спільна спадщина”. Виставка складається з плакатів, на яких зображені історичні картини авторства відомого українського художника-баталіста Артура Орлюнова у супроводі тексту українською і однією з європейських мов. Полотна демонструють важливі епізоди української історії, що підкреслюють тісну політичну, економічну, культурну взаємодію України та країн Європи протягом століть.

Захід розпочався із державного гімну у виконанні головного спеціаліста Управління культури і туризму Рівненської ОВА, члена Всеукраїнської музичної спілки та Національної спілки кобзарів України Назара Волощука. Він пригадав, як у перші роки Незалежності серед суспільства панували здебільшого романтичні та піднесені настрої. Лише одиниці здогадувалися про те, яку страшну ціну доведеться заплатити в майбутньому. Проте сьогодні весь український народ збагнув, що свобода виборюється лише потом і кров’ю, і всі докладають максимум зусиль у непростій боротьбі.

Куратор виставки, історик, мистецтвознавець, викладач Національного університету “Острозька Академія” Микола Бендюк наголосив: його колеги поділяють переконання, що Україна завжди існувала саме в європейському історичному контексті. Тому виставка робіт Артура Орлюнова, для створення якої він надавав консультації, – це важливий внесок у висвітлення незрозумілості історичних зв’язків

України та європейських країн.

Доктор політичних наук, професор Рівненського державного гуманітарного університету Максим Гон, який наразі захищає Україну в лавах ЗСУ, зазначив, що 32-га річниця Незалежності є датою, коли більшість українців на решті зрозуміли, що свобода здобувається не мітингами, а жертвністю і кров’ю. Український народ гідно прийняв непростий історичний виклик, тож Перемога обов’язково буде за нами.

На захід завітали рівненські мисткині, котрі поділилися з присутніми поетичними рядками та музичними творами.

В. о. голови Рівненської обласної організації НСПУ Валентина Люліч зазначила, що сьогодні слова нашого гімну “душу й тіло ми положим...” набули особливого значення, а будь-яка справа кожного українця на благо Перемоги зараз є як ніколи важливою. Пані Валентина виконала пісню на слова Юрія Берези “Сивина”.

Поетеса, членкиня НСЖУ та НСПУ, одна з організаторів Всеукраїнського фестивалю авторської пісні та співаної поезії “Словоспів” Тамара Бацмай додала, що святкувати і творити ми можемо лише завдяки нашим відважним захисникам. Вона продекламувала для присутніх свій авторський вірш “Моя ти земле, рідна Україно!”

Валентина Слуквіна виконала

авторську пісню “Зерно надії” про сподівання на майбутнє та здатність українців радіти дрібницям життя навіть у такий тяжкий час.

Викладач НУВГП, історик, краєзнавець Віктор Гром зацентрував, що ідеалом для сучасних українців є суверенна, соборна, демократична держава, і наш народ готовий боротися за неї усіма силами. Віктор Миколайович додав, що мав нагоду навчатись у видатного мистецтвознавця Володимира Овсійчука та спілкуватись із “патріархом українського музейництва” Борисом Возницьким, світлій пам’яті яких присвячена відкрита сьогодні виставка.

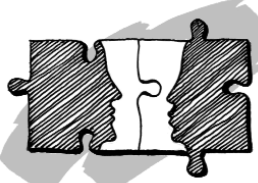
Заслужена артистка України, актриса Рівненського академічного українського музично-драматичного театру Галина Цьомик наголосила, що наша зброя сьогодні – віра в майбутнє попри всі непрості випробування та болочі втрати.

Хвилюючо мовчання присутні вшанували пам’ять загиблого на початку серпня захисника України Мирослава Кур’яніка – сина відомого просвітянина та громадського діяча Івана Кур’яніка, який взяв участь у відкритті виставки.

На завершення заходу Назар Волощук виконав Гімн Європи як символ незворотності європейського вибору українців.

Дмитро ПЕТРИК,
м. Рівне

“На ганку”

У Будинку письменників відбулося Всеукраїнське літературно-мистецьке свято, присвячене 32-й річниці Незалежності України, за участі відомих українських митців. Прозвучали твори сучасних поетів, присвячені Україні, її Незалежності та незборимому українському народу.

На захід завітали Уповноважений із захисту державної мови Тарас Кремень, головний редактор тижневика “Слово Просвіти” Ігор Зоц, відомий політик і письменник Василь Куйбіда, а також знані українські митці та шанувальники української поезії Петро Засенко, Василь Соловей, Олександр Шугай, Інна Ковальчук, Ніна Шаварська, Марія Воробей, Ярослав Черногуз, Ірина Родченко, Євген Верхградський, Борис Пономаренко, Андрій Демиденко, Василь Василяшко, В'ячеслав Гук, Микола Дудар, Віра Саламаха, Світлана Злочевська, Галина Сливка, Віктор Кучерук, Тетяна Димань, Людмила Верета та інші.

Модератором заходу був голова Національної спілки письменників України Михайло Сидоржевський. Він зазначив, що НСПУ спільно з Київським видавництвом “Ліра-К” випустило книжку воєнної лірики, присвячену незборимій незалежній Україні і її мужньому народу. Її натхненником, редактором і упорядником став голова НСПУ Михайло Сидоржевський зазначив, що у книзі зібрані поезії авторів з усіх куточків нашої країни – від нині окупованих земель Харківщини, Луганщини, Донбасу і південних степів до обласних війною Слобожанщини, Полісся і далі – до західних терито-

рій. Є також поезії представників європейських країн. Поезії, вміщені в антології, написані переважно після 24 лютого, але є й створені раніше, від 2014 року, з початку російсько-української війни.

В антології, яка формувалася з числа творів, надісланих на адресу упорядника, представлені твори багатьох відомих поетів, а також авторів, менш відомих читачському загалу. Усього – 142 прізвища. Ось лише деякі з авторів, вірші яких увійшли до книги: Володимир Базилевський, Іван Гентош, Леонід Горлач, Микола Грищенко, Василь Губарець, В'ячеслав Гук, Надія Гуменюк, Наталя Дзюбенко-Мейс, Анатолій Дністровий, Петро Засенко, Олександр Ірванець, Ольга Кіс, Василь Клічак, Валентина Коваленко, Інна Ковальчук, Василь Кузан, Антоніна Листопад, Тетяна Майданович, Віктор Мельник, Ігор Павлюк, Михайло Парісичник, Петро Перебийніс, Тетяна Пишнюк, Любов Проць, Леся Степовичка, Олександр Стусен-

ко, Людмила Тарнашинська, Ярослав Ткачівський, Наталка Фурса, Олександр Хоменко, Олег Черногуз, Дмитро Шупта...

По суті, “Весна озброєна” – це своєрідний літопис новітньої боротьби українців за свободу, літопис бурхливого і драматичного часу, в якому живемо нині, часу, який визначатиме розвиток подій в Україні і світі на десятиліття вперед. А може, й на століття.

Він також зауважив, що ця антологія ввібрала біль українського народу й української землі, оскільки автори писали ці вірші і на війні, і в окупації, і під постійними ворожими обстрілами, тому твори цієї книжки мають потужну й живодайну силу молитви, яка вивисує й оберігає народ у найважчі часи, очищає й підносить людину духовно, напуває її судини силою і жагою до життя, бо міль слова здатна здолати горе і перемогти чорну силу російського зла. Також він розповів, що назву антології навів один із віршів званого україн-

ського поета Володимира Базилевського та роман “Весна священна” кубинського письменника Алехо Карпент'єра.

На заході лунала патріотична поезія, написана поетами під час війни, зокрема свої вірші прочитали Василь Василяшко, Василь Соловей, Василь Куйбіда, Олександр Шугай, Борис Пономаренко, який із боєм зауважив, що не думав, що колись українці будуть у сучасному світі піддаватися такій жаскій нарузі і закликав усіх письменників гуртуватися й працювати над творами активно і самовіддано, а також – виховувати молодь за допомогою власного життєвого досвіду, тому що саме українська молодь продовжить розбудову України і її оновлення, він прочитав свої вірші зі збірки “Сила роду нашого”.

Свої чуттєві животрепетні ронделі прочитала поетеса Інна Ковальчук.

На вечорі виступив Уповноважений із захисту державної мови Тарас Кремень. Він наголосив на важливості подібних заходів, де з документальною точністю фіксується правдива історія нашого часу, а також розповів про Всеукраїнську літературну премію імені Дмитра Кременя та першого її лауреата письменника Ігоря Павлюка.

Також на заході виступили Андрій Демиденко, Петро Засен-

ко, Марія Воробей, Ярослав Черногуз, Микола Дудар, Ніна Шаварська, Галина Сливка, В'ячеслав Гук, Ігор Зоц та інші.

Прозвучали вірші, присвячені любові до Батьківщини, незламності духу української нації та нашій Перемозі над російським загарбником, зокрема: “Не минає пора Україну любити...”, “До Каїни-України” – Петра Засенка, “Лише слова залишаться по нас...” В'ячеслава Гука та ін.

На заході також виступив дует “Орнамент”, який представили співачки Тетяна Димань та Людмила Верета. Вони заспівали пісні, присвячені Україні, зокрема “Любов, що вічна, – не вмира...”, “Україні”.

Завершуючи захід, Михайло Сидоржевський наголосив: “Безперечно, Україна переможе. Ми боронимо рідну землю, боронимо нашу національну культуру, нашу духовність, нашу мову, нашу традиції. Неможливо зламати волю вільного народу. За нами – героїчна історія. За нами – когорти наших великих предків, які в час драматичних випробувань не лише піднесли український дух на високий нездоланий рівень, а й передали нам у спадок, у двадцять перше століття, свої величчя й безцінні духовні надбання”.

Пресслужба НСПУ

Микола ЖУЛИНСЬКИЙ,
академік НАН України

Його книги формують культ Українця

Сергій Мартинюк свої книги “Горджуся, що я українець”, “Народжені перемагати”, “Того, хто йде, важко спинити”, “Маю честь бути українцем” подарував мені кілька років тому. Я читав їх неспішно, в перервах між нагальними роботами. Кожну з цих книг Сергій Мартинюк супроводжував автографом – дружнім зверненням до мене як читача: “Друже! Справжня честь свідків не потребує!”, “Друже! Якщо не хочеш жити в темряві, запали вогник правди про Україну!”, “Друже! Бути Українцем не соромно. Соромно цим не пишатися!”, “Друже! Нам треба робити культ Українця!”.

У цих зверненнях до читача вичитується ідейно-світоглядна позиція автора, формування якої прослідковується у його творах, передусім у бібліографічних нарисах книги “Того, хто йде, важко спинити” та в книзі “Маю честь бути Українцем”. Сергій Мартинюк прагне пізнати, якого він роду, до якого народу він належить, чому, з яких причин, із чієї сваволі була так ослаблена його і багатьох-багатьох українців національна історична пам'ять, пригнічена честь і національна гордість українців, чому серед нас так багато з'явилося манкуртів і чому кожен українець повинен повірити в себе і відчувати гордість за свою країну – за Україну.

У книзі “Маю честь бути Українцем” Сергій Мартинюк зазначає: “Власне кажучи, я і пишу свої книжки й оповідання з метою пробудити любов до рідної землі та нашого українського роду і таку ж сильну ненависть до ворогів України”. Саме тому книги цього письменника і публіциста – це ретельне дослідження, на яких тримається українська ідентичність.

У книзі “Горджуся, що я Українець” автор документально, з промовистими історичними фактами обгрунтовує своє політичне і літературне кредо: “Москва – це зло і загроза всьому цивілізаційному світу. Загроза не міфічна, а реальна... Москвитини хотіли вчора, хочуть сьогодні, будуть хотіти завтра знищити нашу історію, праісторію, мову, нашу пам'ять і сам український народ. Не вірте!

Україна не скориться. Україна боролась і бореться”.

Ці слова особливо і емоційно сприймаються нині, коли рашистські загарбники вторглися на українську землю. Відкривається ця книга Сергія Мартинюка есеєм “Манкурт”, де він зрозуміло і переконливою мовою показує на промовистих прикладах, як народжуються зрадники і перевертні народи. Далі автор досліджує причини Голодомору, тактику і стратегію московських вождів, спрямовану на знищення української державності і культури, і дає чітку й аргументовану відповідь “малоукраїнським історикам”, які пояснювали, що таким чином радянська влада хотіла захопити українське селянство в колгоспи: “Справа в тому, що колгоспам належало уже 78% ор-

них земель. Московія не робила голодомору на Дону чи в Поволжі, хоча донські козаци і приволзькі німці чинили спротив колективізації не менше за нас, українців”.

Автор аргументовано розкриває підступну політику царизму, яку взяв на озброєння російський більшовизм. Вона полягала в поступовому, але неухильному пригнобленні всього українського, особливо початків нашої державності після Лютневої революції 1917 року.

Загалом визначальне ідейне спрямування книги Сергія Мартинюка полягає у розвінчуванні численних підлїх і підступних міфів Московщини, творених на основі викрадань і перекручень нашої історії.

Зрозуміло, чому друге видання книги вийшло російською мовою, бо автор хотів бути почутим на рідній йому Одещині, значною мірою русифікованій імперською Московією.

З часом погляди Сергія Мартинюка все більше відрізняються, і в книзі “Того, хто йде, важко спинити” він зазначає: “Минуло більше ста років, а наче про сьогодні написав у 1918 році Олександр Олесь (мається на увазі вірш “Узори української долі”). А, справді, що змінилось? А нічого. Той же ворог і в ту ж хату. 7 жовтня 2020 року. Сьомий рік активної фази війни, а за дослідженням Київського міжнародного інституту соціології 42% громадян України до Москві ставляться позитивно!.. Щось не те у нас з мізками”.

Зараз позицію українського патріота Сергія Мартинюка заявляє і в літературній творчості, зокрема у книзі “Народжені перемагати” він зізнається у любові до рідної землі:

*Я закоханий у балтський степ.
У отчиному гнізді свій лелека,*

*В чужому краї не стало
серце на коліна,
І голову я не опустив.*

Відчуваєш у цих словах ширість і гідність автора, хоча іноді йому й бракує виваженості образного слова, тієї метафоричності й узагальнення, які притаманні поезії.

Загалом Сергій Мартинюк почувається “на коні”, коли поринає в полеміку, публіцистичну заостреність, історико-краєзнавчу стихію. Цим позначено книгу “Маю честь бути українцем”, де в передмові полковник В. Кривобок визначає основоположні риси життя й творчості Сергія Мартинюка: “Із Сергієм знайомий з часів Помаранчевої революції. Разом відстоювали ідеали свободи українського народу. Тому знаю його як високопорядного та сміливого офіцера й гідного патріота України. До слова, саме після Помаранчевої революції Сергій написав першу книжку “Здобули волю – здобудемо долю”.

Про сміливість Сергія Мартинюка і його принципову патріотичну позицію засвідчує й те, що він у першій же день російської агресії, перебуваючи в Ірпені, приєднався до Ірпінського добровольчого спротиву – записався добровольцем із рішучою поставою допомогти озброєній Україні в її війні із москвитинами.

Перебуваючи в лавах ірпінських тероборонців, поет Сергій Мартинюк 1 березня 2022 р. звернувся до своїх побратимів по боротьбі з рашистами:

*А побратими мої незламні
Хоробрих братів шукають*

у висі

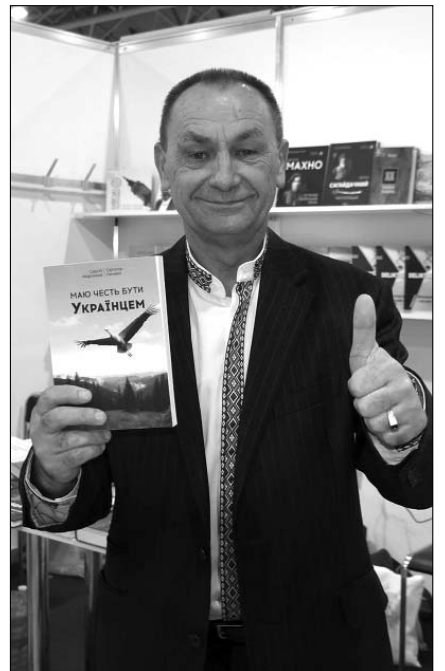
*Світло струмує зі зранених тіл
Чи це устрінємось – тужливо
питає думка*

Чи устрінємось?

На небесному колі Героїв

Чи устрінємось?

Обов'язково в День Перемоги

*України над рашистами.
Помстимося... нам ятасемо...
Хай живуть герої Ірпеня!
Хай живуть герої! Хай
живуть... Во славу життя...*

Доброволець Мартинюк, позивний “Письменник”, став на захист рідного міста і всього Приірпіння з власною мисливською зброєю і вже 29 березня 2022 р. брав участь у звільненні Ірпеня.

Письменницька доля Сергія Мартинюка, яка так щиро, сповідально і самокритично заявлена у його книгах, – це наполегливе й творче обумовлене сходження до української ідентичності. Книги письменника, публіциста, громадського активіста Сергія Мартинюка – це передусім творчо успішне жадання провести читача власною драматичною дорогою до національного самоусвідомлення, і перейнятися імперативною необхідністю сформувати себе українським патріотом, національно свідомим, гордим Українцем, зайняти своє достойне місце в протистоянні російському агресору, в боротьбі за утвердження, за зміцнення незалежності України.

Сім причин звільнити Крим

Щороку 28 серпня з ініціативи Крайової ради українців Криму відзначається День захисту прав української громади Криму. Започаткували це відзначення у 2017 році.

Зранку в Києві на території Державного історико-меморіального Лук'янівського заповідника вшанували пам'ять консула УНР в Ялті, літератора, педагога, фахівця бібліотечної справи, науковця Павла Горянського і загиблих кримчан-захисників України.

Участь у заході взяв заступник Постійної Представниці Президента України в Автономній Республіці Крим Денис Чистіков.

“Ми дякуємо Павлу Горянському за його політичну позицію та боротьбу за Незалежну Україну в ті складні часи. Сьогодні ми відчуваємо, наскільки близько звільнення Кримського півострова, згадуємо важливі імена історичної пам'яті. Тому після звільнення півострова ім'я Павла Горянського обов'язково буде відоме у вільному Криму. Варто наголосити на високій ціні нашої боротьби та не забувати, що ворог є підступним. Щоб повернути півострів ми повинні підтримувати один одного, ставати до лав Збройних сил та пам'ятати тих, хто ціною власного життя боронить нашу землю від агресора”, – зауважив Денис Чистіков.

Минулоріч, попри війну, кримські українці, які змушені були залишити свої домівки після окупації Криму росією в 2014 році, власним коштом встановили пам'ятник на могилі першого голови Крайової Української Ради в Криму. КРУК вже кілька років проводить публічні заходи біля

могили П. Горянського.

Цього разу головною подією меморіального заходу було відзначення активістів срібною медаллю Крайової Ради Українців Криму за внесок у відновлення пам'яті про Павла Горянського.

Присутні також поклали квіти на Алеї героїв, де поховані двоє кримчан – Владислав Білий, який загинув під час масового вбивства росіянами українських полонених з “Азовсталі” в Оленівці, та Петро Король, який загинув в бою, захищаючи Маріуполь. “Зараз в лавах ЗСУ служать понад 10 000 тисяч кримчан, понад 150 із них загинули, захищаючи країну”, – зазначив голова Ради ветеранів Криму при Крайовій Раді Українців Криму Сергій Вікарчук.

Опісля в Укрінформі відбувся публічний діалог “Деокупація Криму і захист прав громади кримських українців” за участі громадських активістів.

На початку представник Крайової Ради Українців Криму, кандидат історичних наук Андрій Іванець представив важливу аналітичну доповідь під заголовком “Сім причин звільнити Крим”.

На переконання науковця, деокупація і реінтеграція АР Крим і Севастополя є категоричним імперативом для української нації та має стати ним для цивілізованої частини людства загалом. Півострів має бути звільнений, тому що:

1. Крим – необхідний елемент воєнної безпеки України та Європи;

2. “Україна своїх не кидає”, права громадян України мають бути відновлені;

3. Права корінного кримськотатарського народу мають бути відновлені;

4. Права громади українців Криму мають бути захищені;

5. Крим – скарбниця культурних цінностей і коріння європейської України, культурна спадщина України в Криму має бути захищена;

6. Крим – ключ до економічної безпеки України;

7. Деокупація Криму – важливий внесок відновлення дії міжнародного права.

Також слово мали представник Крайової Ради Українців Криму Сергій Ковальський, головний редактор газети “Кримська світлиця” Андрій Шекун, виконавчий директор ГО “Союз вимушених переселенців”, адвокат Володимир Ляшенко, член Комісії з питань найменувань при Київському міському голові Тиміш Мартиненко-Кушлянський, перший заступник голови Державного комітету телебачення і радіомовлення України Богдан Червак, голова Державної служби з питань етнополітики та свободи совісті Віктор Єленський, капітан I рангу, керівник військових програм Центру глобалістики “Стратегія XXI” Павло Лакійчук. Члени КРУК переконані, що вже в осяжній перспективі зможуть проводити заходи в рідному Криму.

Євген БУКЕТ
Фото автора

Сергій ЛАЩЕНКО

“Вивчи мову, заговори українською!” Чи знайдемо союзників на Заході, не помічаючи їх на Сході?

“Ви людей живцем спалювали!” – цей московський наратив стосовно міфічних бандерівців свого часу був жваво підхоплений значною частиною жителів Одеси, Севастополя, Донецька, Луганська та інших міст Південного Сходу. Мабуть, малися на увазі події 2014 року на Майдані та людські жертви в одеському Будинку профспілок. Але Росія чо-

щоб українці на сприймали народи РФ як своїх потенційних союзників. Будьмо відвертими: дехто з нас сприймає бурятів, калмиків, чеченців як найбільших ворогів українства. Росіяни вже йдуть потім... Етнічним “мокша” став синонімом недолугого імперця і часом використовується українцями для образи... етнічних росіян. Добре, що хоч ерзянам пощастило. Але це свідчить лише про великий досвід Росії в нацькуванні народів один на одного. Два вищезгадані етноси є корінним населенням Республіки Мордовія. До речі, ерзянській патріотичній інтелігенції не подобається штучна назва Мордовія, бо це шось на кшталт “Хохляндія”. Вони користуються терміном “Ерзянь Мастор” (“Країна Ерзян”). Цікаво, що ерзянська частина становить лише близько 40% території республіки, а мокшанська – понад 60%. Хоча насправді ерзян в РФ набагато більше, ніж мокшан, і вони традиційно активніші.

Значна частина ерзянських земель залишилася за межами Мордовії: більшовики-імперці в 1920-х роках витворили з автономіями, що хотіли. Мокшан також образили: їм дісталася лише північна частина мокшанського етнічного масиву. Південну ж назвали Пензенською областю, де національно-культурні потреби мокшан ніколи нікого не цікавили.

Щодо ерзян: саме вони були

єдиним народом РФ, який у 2014 році засудив російське вторгнення в Україну та анексію Криму. Рада Старійшин тоді звернулася до молоді з вимогою не воювати проти України. Вплинути на весь народ лідери ерзянського руху, звісно, не змогли, але принаймні в процентному відношенні ерзян на українській території воювало набагато менше, ніж бурятів чи дагестанців.

Як ерзя українізував... киян

Хочу розповісти про київського ерзянина, у минулому підполковника ВПС Олександра Бількіна. Рідною мовою його ім'я звучить дещо інакше – Болянь Сиресь. За “совка” він був звичайною радянською людиною. Ба більше! Офіцер, комуніст... Тому його майбутня доля легко проглядалася будь-якою досвідченою людиною. Проте було два “але”. Він був ерзею, тому мав щеплення від російського шовінізму. А друге “але” полягало в тому, що після закінчення військового училища його скерували в Україну. Була така практика в совєтів використовувати “нерусских” для русифікації інших народів. Але в даному випадку все вийшло з точністю до навпаки. Спілкування з українцями вщент розбило “струнку систему комуністичного світогляду”.

А ще була пам'ятна зустріч з головним старійшиною народу

ерзя, який поставив конкретне завдання землякові – з'ясувати, в чому секрет збереження українцями своєї ідентичності?

“Вивчи мову, заговори українською! І коли ти заплачеш від української пісні, ти все зрозумієш...” – так казав офіцеру Інязор Кшуманцян Піргуж.

А потім були події на Майдані. Волонтерство. Добровільна мобілізація у 58 років. Півтора року в АТО. Поки воював, залишився без свого бізнесу і без житла. Довелося працювати таксистом. Здійснив майже 15 тисяч поїздок! Книжку можна написати про діалоги пасажирів з принци-

читає тобі вірші українською, а потім перекладає їх якоюсь дивною мовою, виявляється ерзею? Не один російськомовний пасажир на знак поваги до “ерзяно-бандерівця” переходив на українську.

Сьогодні того ерзею багато хто знає в Україні. Тепер він і сам Інязор (Головний Старійшина) ерзянського народу. Так, це дивно, але у 2019 році в непростих умовах Російської Федерації, на народному молінні ерзянського народу дванадцять старійшин з вісімнадцяти віддали свої голоси громадянину України, підполковнику ЗСУ, ветерану російсько-української війни, “бандерівцю” за перконаннями. Сьогодні Болянь Сиресь очолює боротьбу ерзянського національного руху за створення ерзянської держави “Ерзянь Мастор” (Країна Ерзян). Співзасновник “Вільного Ідель-Уралу”, мета якого створення конфедерації народів Поволжя, з серпня цього року – президент “Ліги Вільних Націй”, яка об'єднує півтора десятки колонізованих Москвою народів.

Він впевнений, що все буде так, як вони задумали. Магнетизує співрозмовника, і йому хочеться вірити.

І як не повірити, коли говорить, що за 10-15 років Україна стане найвпливовішою європейською країною? Провідною країною від Сяну до Берінгової протоки. Інязор вірить у перемогу України і знає, в чому вона полягає. Не лише у звільненні територій, а й у дезінтеграції РФ і створенні за активної участі України нових національних держав на цих територіях. Ось такі вони, ерзянські бандерівці...

Альберт Разін

мусь вперто замовчує самоспалення удмуртського науковця Альберта Разіна, яке сталося 12 вересня 2019 року. Мужній патріот зробив це на знак протесту проти знищення удмуртської мови.

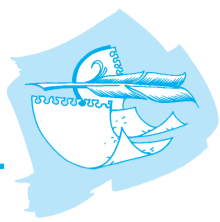
Як тут не згадати самоспалення Олекси Гірника 21 січня 1978 року на могилі Кобзаря в Каневі? Таким чином український дисидент протестував проти русифікації України. А кому з росіян довелося спалити себе на знак протесту проти витіснення російської з публічного простору? Такі випадки нікому не відомі, оскільки російська мова у нас і досі “живіша за всіх живих”! І це після дев'яти років кривавої війни України з Росією...

Кремль робить усе можливе,

Болянь Сиресь (Олександр Бількін) у Львові

пово україномовним таксистом. Як правило, до кінця поїздки 70% пасажирів переходили на українську. Дехто з помітним акцентом, але тим не менше. А що ж робити пасажиру, коли з'ясується, що отой “бандерівець”, який розповідає про українську мову, пояснює, як це впливає на твоє життя і на долю всієї країни,

Зоя КУЧЕРЯВА

Гіркне день

Гіркне день. Журба, як племін...
Світ на радість! Не для лих.
Подивіться – сяє промінь,
Водоспад на мить притих.

Просить рими у поета,
Віршам місце залишив.
Та здригнулася Планета –
Рими зойкнули в душі...
2018

Біль

Мій рідний краю, я уже ніколи
Не присягатиму тобі високим словом,
Бо за віки підступні фарисеї
Цій клятві словом зрадили не раз.
Повір душі мої в тривожний час.
Душа поета має привілеї:
Я відчуваю подих твій щомить,
Безмежну радість з радості твоєї,
Безмежний біль, коли тобі болить...
2018

Війна

Ще чую – лебеді ячать.
Ще бачу – захід, як свіча.
Ще Ангел мій на небі пише
І надсилає мені вірші.
У душу не впускаю відчай,
Та радість обійняти нічим.
І де та радість? Де вона? –
У нас війна...
війна!
війна!!!
2022

Це Київська, це наша Русь!

У серці Києва-столиці
Про все розказують горби.
Віками тут літали птаці,
Михайлівський у дзвони бив.

Тут на горбах під спів дзвіниці
Хрещатик протоптав свій шлях,
А Замкова і Шекавиця
Вітали вулицю здала.

А на Печерську – Бесарабку
У стилі кращому – модерн
Звели для повного порядку.
Хрещатик вдячний дотепер.

Сюди ще кіньми мед возили.
Століття слави додає,
А слава – гордості і сили.
І все на Бесарабці є.

Від центру на чотири боки –
Бульвар, музей, майдан, театр...
І б'є луна – чеканить кроки
Військовий доблесний парад!

І горя тут життя зазнало.
Хрещатик вже стогнав не раз.
Але на всі жахіття мало
Століть, які були до нас.

Уже нова епоха кличе.
А тут нечувана біда...
Ми йшли Хрещатиком на Віче
На сторозстріляний Майдан.

Зболіла мова вся до слова,
Щоби загиблих пом'януть,
А московити “двоголові”
Вже хочуть Київ проковтнуть!

Сирена спасіння

Московський кат іще не знає,
Що знаменитий наш Поділ
Весь світ віками пам'ятає
І не покине нас в біді.

Вороже кодро московитів,
Я древнім іменем молюсь –
Тікайте геть, несамовиті!
Це Київська, це наша Русь!
2023

Древній Київ стоїть!

(Б'є у душу набат)
“Рускій мір” – це війна,
А не друг і не брат.
Непростима вина...
Б'є у душу набат!

За руїни й фронти,
За страждання гіркі –
Будеш проклятий ти,
“Рускій мір”, на віки.

Приспів

*У нас є право на свободу.
Ми пролили за неї кров.
До України і народу
У нас є право на любов.*

*У нас є право на калину,
На вишиванки і шеврон,
На рідну мову і родину,
На прапор наш і наш кордон.*

Ти прийшов із мечем.
Та настав судний час –
Ворог! Ти не втечеш!
Сам умреш від меча!

Україна жива
Боротьбою століть!
Як ти впала, москва...
Древній Київ стоїть!
2022

Стоїмо за Україну

Неспокійне Чорне море.
Хвилі б'ють, неначе вир.
Бо приніс нам стільки горя
Двоголовий “рускій мір”.

Бій на морі. Бура люта!
Рідний край мій у біді...
Буде ворогу покута
На землі і на воді!

Не діждеться він спасіння.
Рознесуть його вітри!
Бо вітрила наші сильні –
Жовто-сині прапори!

Хвилі ревно в берег б'ються.
Зло навіки пропаде,
Як “корабль воєнний рускій”
У безодню упаде.

Боронити Батьківщину –
Доля вибрала цей час.
Наша славна і єдина
Україна вірить в нас.

Воля острова Зміїний!
Миру – мир, війні – війна.
Стоїмо за Україну –
Буде вільною вона!
2022

Ти повернись

(Повернись живим, коханий)
Музика Анжели Ярмолюк
Знову нас розбудила тривога.
Знову ти одягнув камуфляж.
Не заплачу тобі на дорогу.
Спить синочок, як сонечко, наш.

Поцілую тебе на прощання.
Підеш ти – я услід задивлюсь.
Помолюся за тебе, коханий,
І за друзів твоїх помолюсь.

Приспів

*Ти повернись, коханий мій.
Я за тобою полину в бій.
Почую серцем лиху біду –
Ї від тебе я відведу.*

*Ти повернись, коханий мій.
Візьми удачу в останній бій.
А перед боєм ти помолись,
І повернись. І повернись.*

Повернись скоріше додому
І хоч словом з війни озовись.
Не віддам тебе, любий, нікому.
Повернись живим, повернись.

Рідну землю врятуєш – я вірю.
На коні, на коні ти наснився.
Жовто-синій пароль на мундирі...
Повернись живим, повернись.
2016

Бій гримів на житнім полі

Бій гримів на житнім полі.
(Ой, стражденна наша доля.)
Налетіли “двоголові”,
Потопили жито в крові.
А на другому – пшениця
Мріяла про палайниці.
Скаженіла сила вража –
В полі залишилась сажа...

А на зиму, як годиться,
Знов посяли пшеницю.
А на другім полі жито.
Дочекалися до літа...
Ніби руки, а не стебла,
З поля тягнуться до неба!
А де хлопці йшли в атаку –
Зацвіли червоні маки...
2022

Як при любові...

Це вже весна. Дочекалися нині.
Квіти рожеві, жовті і сині.
Трави зелені скрізь на привіллі,
І на калині кетяги білі.

З цвіту калини ягоди зріють.
Як при любові, то й не старіють.
В спеку і зливи, в паморозь сиву –
Завжди червоні, завжди красиві.

В колір калини гарне намисто
На вишиванку ніжно-барвисту.
В колір калини вина червлені,
Грали весілля! Йшли наречені...

Ягоди стиглі, наче краплини...
Колір кривавий! Стогнуть руїни!
Знову калина цвіте біля хати.
Ти ж Березиня. Дай докохати...
2023

Лист із фронту

Музика Остапа Гавриша

Мамо, ти вибач мені –
Я вже давно на війні.
Тільки не плач, не журись,
А пригадай, як колись
Грав я в дворі у війну,
“Битву” пройшов не одну.
Я ще малим навчивсь.
Мамо, не плач, не журись.

Приспів

*Мамо! Я повернусь!
Чуєш, я ще озвусь.
Тільки ти не журись.
Мамо, ти помолись.*

*Мамо, я ще озвусь.
Мамо, я одружусь.
Не плач, повір мені –
Я повернусь з війни!*

Сунеться ворог всю ніч.
А йому пекло навстріч!
Я в обороні стою
За Україну свою!
Знову гарячі фронти!
Хлопці мені, як брати.
Кожен несе свій хрест.
Кожен за крок до небес...

Приспів

*Мамо! Я повернусь!
Чуєш, я ще озвусь.
Тільки ти не журись.
Мамо, ти помолись.*

*Мамо, всіх обійми.
Скоро зустрінемось ми.
Не плач, повір мені –
Я повернусь з війни!*
2023

Недоречна лют

І
На фронтах бої. Війна в ефірі.
Дні і ночі кожен нерв болить.

Пошукаю на каналах миру,
Перемкну свідомість хоч на мить.

Ось! Нарешті. Без війни... Природа!
Світ прекрасний. Недоречна лют.
Дикі лані... Надзвичайна врода.
Як граційно по траві ідуть!

Поруч дві. Своя в них тиха мова.
Про любов чи кочове життя...
З рову пашу змій відкрив раптово –
Лань одну за голову потяг!

Проковтнув її аж по копитця...
Друга – на ходу заклала в мить.
Жахом переповнені очиці!
З піднятою ніжкою стоїть...

2

Господи! Мій Боженко... Навіщо?
Хто кого – в бою, в дорозі нищить?
Світ увесь – суцільна боротьба?
Я всього лише твоя раба...

Господи, прости мені питання.
Я молюсь шоденно, як востаннє.
Ти Владика. Розум. Ти Всевишній.
І Тобі, без сумніву, видніше.

Знову кличуть дзвони на молитву.
Знов сирена виє – в небі битва!
Не шукаю на каналах миру.
На фронтах бої. Війна в ефірі...

Вірю я, що я і всі ми грішні.
І тому біди стає все більше.
І тому всі лиха і всі війни...
Ну а лань, а лань у чому винна?
2023

Лелека

Мріяв про “колибу”
На шляхах далеких,
А до нас в садибу
Завітав лелека.

Може міряв сили –
Вирій вже на часі,
Чи з усім, що миле,
Довго так прощався.

Сів на хату нашу
У сумну годину...
– Як там в небі, пташко?
І які новини?

– Плачуть лелечата
У нічні атаки...
І чого чекати,
І куди тікати?

– Звий у нас гніздечко
Ти своїй родині...
Клекот нам лелечий
На відряду нині.
2022

Розмова з трояндою

– Ти чому в росі, моя трояндо? –
Сонце вдень світило, аж пекло.
І сумна ти. Скривджена й не рада,
Що мене так довго не було?

– Ні. Я теж біля могил стояла,
Там, де жовто-сині Прапори...
Сльози твої в пелюстки збирала.
Бачили мене лише вітри.

– На могилах ще не раз заплачем.
Ще століття пам'яті й жалю.
Не забудемо і не пробачим!
– Я цей біль з тобою розділю...
2023

Сирена спасіння

Знову виє сирена спасіння,
Кличе, просить усіх, аж кричить!
В небі чорному, в небі синьому
Смерть літає, скидає мечі.

Б'ють у душу останні вісті
На кривавих руїнах весни...
(Добре тим, хто колись не вродився.
Краще тим, хто помер до війни).

Ой, прости мені, Боже єдиний,
Ці слова. Я розгублена вкрай.
Звук сирени по всій Україні!
Сили, Господи, воїнам дай,

Щоб народ від орди захистити!
Бо навала ця від сатани.
Знову сунуться московити –
Але тут і поляжуть вони!
2023

“Поворот на Ірпін”

Митець відображає пережиту трагедію у своїй творчості. Зокрема, це засвідчила виставка текстильної ляльки художниці Оксани Цюпи “Поворот на Ірпін”, що експонувалася в Центрі сучасного мистецтва “Білий світ” (Київ).

Авторка народилася в Києві 1967 року. Закінчила Київський інститут легкої промисловості (нині – Київський національний університет технологій та дизайну) за спеціальністю “художнє моделювання одягу”. Працювала над костюмами в кіностудії імені Олександра Довженка у кінофільмі “Кайдашева сім’я” (1993), у театральних постановках, оформила книги “Дід Піхто” і “П’ять п’єс” для видавництва “Смолооскип”. Оксана Цюпа має також досвід роботи з декоративною керамікою, печворком, прикрасами і живописом на склі.

У 1999 році мисткиня захопилася створенням текстильної ляльки. Українські шанувальники мистецтва знають і люблять Оксану Цюпу за віртуозну роботу з текстильними ляльками та увагу, рівнозначно розподілену на майстерності виконання і на характерах персонажів. У творчому доробку художниці – понад 20 персональних виставок, які відбулися в Києві, Дніпрі, Донецьку, Івано-Франківську, Одесі, Тернополі, Чернівцях, Познані (Польща), Мендорі (Іспанія) та ін. Творчість Оксани Цюпи була представлена і на групових виставках та фестивалях. За мотивами творчості мисткині знято документальний фільм “Людські історії з життя ляльок”.

У 2019 році в Центрі сучасного мистецтва “Білий світ” лялькарка представила свої твори на спільній зі знаменитою художницею-урбаністкою Оленою Придувалою виставці “Середмістя-передмістя”. Художній дует створив яскраву виставку

про киян і їхнє місто з романтично-ностальгійним флером. Якщо порівняти ту виставку з нинішньою, то ще потужнішим стає контраст мирного життя з воєнним, а безтурботності й відпочинку – з виживан-

ням і прощанням з рідним домом.

З початком повномасштабного вторгнення російських військ місто Ірпін стало передовою лінією фронту. Саме тут українські герої зупинили наступ на столицю України. Під час бойових дій проявилася сутність людей. Хтось ділився хлібом, а хтось грабував магазин. Багато ірпінців втратили своє житло. Багато цивільних мусили залишити рідне місто. Російські загарбники стріляли по цих людях. Серед тих, хто намагався врятуватися, є вбиті й поранені.

Представлені на виставці авторські ляльки зроблені під впливом евакуації з Ірпеня навесні 2022 року. Тоді художниця разом із хворою мамою, чоловіком – письменником Олександром Ірванцем і котом мусила виїхати з рідного міста. Персонажі Оксани Цюпи мають реальних прототипів і водночас вони є узагальненими образами. Прокопович тримає у руках собаку, Надія – рудого kota. Ці ляльки символізують тих ірпінців, які евакуювалися із домашніми улюбленими. Лялька “Дядя Саша”. Так звали старого чоловіка, який пам’ятав ще Другу світову війну. Оксана із сусідкою носили йому харчі. Дядя Саша

вже помер. В Ірпені ще живуть люди, чие раннє дитинство минуло під снарядами німецьких завойовників, а тепер життя добігає кінця під снарядами і ракетами російських окупантів.

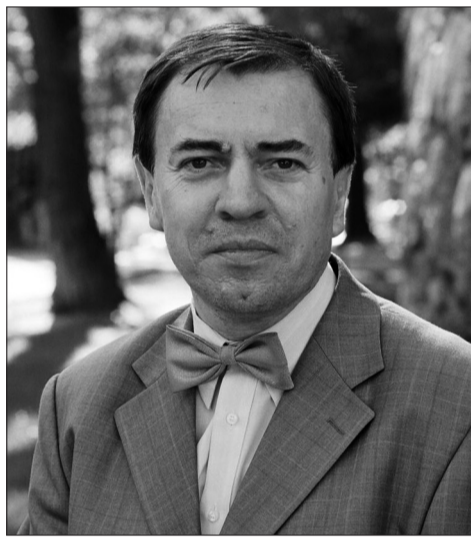
Інсталяція “Вихід” відтворює евакуацію із Ірпеня. Драматизм події показує група ляльок “П’ятеро”. Це мама з двома дітьми. Донька тримає на руках kota. Ага, кіт четвертий. А де ж п’ятий? Лише придивившись пильніше, здогадуєшся, що мама вагітна. Ось це і є п’ятий. Він ще не народився, а вже став біженцем. Лялька “Оля” тримає в руках великий чайник. Це свідчення того, як виживали ірпінці, коли внаслідок бойових дій зникли газ і електрика. Такий великий трилітровий мідний чайник Оксана Цюпа забрала із Нової пошти якраз 24 лютого новеньким і блискучим. А на початку березня, коли зник газ, віддала його сусідам, які почали готувати їжу на вогнищі на вулиці. Згодом цей чайник, закіптужений, чорнющий, повернули пані Оксані.

Усі ляльки можна придбати, окрім однієї, що має дві назви: “Сховай мене” і “Мама”. У цій ляльці Оксана Цюпа зобразила свою матір. Мама, на жаль, померла, і мисткиня присвятила виставку “Поворот на Ірпін” її пам’яті.

У книзі відгуків поціновувачі мистецтва дякують художниці та зазначають: “Ми пережемо!”

Анатолій ЗБОРОВСЬКИЙ

Лицар української музики

24 серпня 2023 року свій 60-річний ювілей міг би відсвяткувати Олександр Володимирович Козаренко – український композитор, доктор мистецтвознавства, заслужений діяч мистецтв України, дійсний член Наукового товариства ім. Т. Шевченка, голова Музикознавчої комісії НТШ (2002 р.), декан факультету культури і мистецтв (2010–2015), завідувач кафедри філософії мистецтв (2011–2021), професор кафедри соціокультурного менеджменту Львівського національного університету ім. І. Франка. Але 21 березня 2023 р. після важкої хвороби він відійшов у засвіти.

Олександр Козаренко – лауреат Всеукраїнського конкурсу піаністів ім. М. Лисенка (1984 р.), дипломант Всеукраїнського конкурсу камерних ансамблів (1986 р.), член Національної Спільки композиторів України та асоціації “Нова Музика”, лауреат державних премій України з композиції: ім. Л. Ревуцького (1996 р.) та ім. М. Лисенка (2001 р., за духовні музичні твори останніх років).

Народився майбутній композитор у місті Коломия Івано-Франківської області. Його батько був інженером, а мати – вчителькою початкових класів. У шкільні роки любив займатися на фортепіано. “Десять приблизно у сьомому класі, – пригадує він, – вперше спробував грати, не відходячи від інструменту, вісім годин. Але тато, ідучи на роботу, бачив, що я вже займаюся, а, повернувшись з роботи, – що я ще граю, насварив мене, бо переживав, що зруйную собі здоров’я”. Олександр Козаренко закінчив Коломийську музичну школу 1978 р.

Закінчивши Львівське музичне училище (по класу фортепіано у Є. Агроскіної), вступає до Київської консерваторії, яку закінчує як піаніст (у класі В. Воробйова),

композитор (у класі М. Скорика) і музикознавець (у класі І. Ляшенка). Під впливом викладачів сформувалися творчі настановлення митця, його художні вияви до піанізму та постійна увага до української фортепіанної музики.

Справжню популярність композитор отримує з початком 1990-х рр., адже саме тоді митці відчули свободу творчого виявлення, якої не було в радянський час. Тому молода генерація мала тут беззаперечну перевагу, оскільки більшість із них “уже не була чи майже не була скута старими догмами тоталітарного диктату”.

Великий вплив на його творчість мав театр, навіть певний час митець завідував музичною частиною відродженого Коломийського драмтеатру, а надалі митець співпрацював із багатьма театрами України, для яких написав музику до понад 50 вистав.

Ключове значення у формуванні творчого світогляду митця відіграли такі міста як Коломия, Львів та Київ. Ще в студентські роки Козаренко заявив про себе насамперед як піаніст й саме відтоді вів активну концертну діяльність, виступаючи як в Україні, так і за кордоном. Особливу увагу митець приділяв виконанню фортепіанних творів М. Лисенка та української музики ХХ ст.

Як композитор Козаренко писав у різних жанрах, стилях та напрямках. Твори Олександра Козаренка емоційні, колоритні й неординарні. У них композитор трансформувє гуцульські фольклорні інтонації та моделі українського бароко, поєднуючи їх з гостро-експресивними засобами сучасних гармоній та оркестру. Його твори входять до репертуару провідних колективів та виконавців України, звучать у багатьох країнах світу. Найвідомішими серед них є: “Ірмологіон” для струнних, фортепіанний цикл “Писанки”, “Чакону” для симфонічного оркестру, “Concerto Ruteno” для камерного ансамблю, балет “Дон-Жуан з Коломиї”, “Літургія св. Іоанна Златоуста” для мішаного хору та багато іншого.

Важливою ділянкою творчості митця також була його музикознавча діяльність. Особливу увагу він приділяв проблемам української національної характерності в музиці, що відобразилося у його праці “Феномен української національної музичної мови”.

Помер композитор у віці 59 років у Івано-Франківській лікарні через ускладнення від дифузної ковідної пневмонії. У 2023 р. Коломийській філармонії офіційно присвоєно ім’я Олександра Козаренка. Його ренесансна особистість залишила в українській музичній культурі вагомий слід піаніста, композитора й музикознавця.

Олексій МИРОВСЬКИЙ

Мистецтво сирної пластики

У Музеї писанкового розпису відкрито виставку сюжетних композицій різної тематики, створених із сиртановитими майстринями із села Брустури Косівського району Івано-Франківської області.

На виставці представлено сирні композиції заслуженої художниці України Марії Петрів, народних майстринь Ганни Петрів, Галини Петрашук, Марії Габора, Марії Миклашук, Оксани Лабачук, Оксани Рибарук, Іванни Рибарук, Ольги Петрів, Марії Петрашук, Світлани Слижук, Христини Петрів, Світлани Габора, Світлани Юріяк, Марії Рибарук, Любові Плитчук.

Поряд із сучасними композиціями експонуються традиційні коники й олені з колекції Національного музею народного мистецтва Гуцульщини та Покуття імені Й. Кобринського, створені заслуженою майстринею народної творчості України, членкинею НСМНМУ, лауреаткою премії імені Я. Лукавця Марією Матійчук (1929–2009), внесок якої у збереження та популяризацію цього давнього виду народного мистецтва надзвичайно великий. Своїми вмінням і тонкощами створення сирних виробів вона радо ділилася з усіма охочими опанувати це ремесло. Тож світлим і щемливим спомином для присутніх, серед яких були й учениці пані Марії, став фрагмент відеофільму за її участю.

Особливого колориту виставці додали тематичні гобелени й сервети народного художника України Михайла Біласа (1924–2016), світлини Тетяни Павлик, Василя Іваночка, Ігоря Олійника, Євгена Гапича з музейної збірки, а також із приватних архівів.

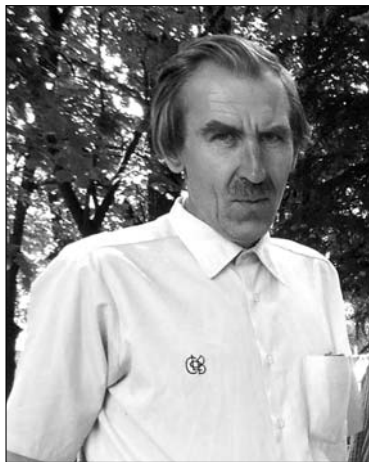
Сучасні майстрині, зберігаючи традицію, урізноманітнюють форми та створюють складні композиції, які є чудовим і смачним подарунком на родинні свята. Водночас не втрачається і первинне сакральне та обрядове значення сирних фігурок. Унікальні й неповторні роботи вик-

ликали щире захоплення та слова вдячності численних присутніх, зокрема, генеральної директорки Національного музею, заслуженої працівниці культури України Ярослави Ткачук, кандидатки мистецтвознавства, заслуженої діячки мистецтв України Марії Гринюк, голови ГО “Нескорені серця України” Ольги Гарасим’юк, відомого поета Григорія Фальковича, якого сирна пластика надихнула на створення поетичного триптиху. З вітальним словом виступили староста Брустурів Василь Александрук та волонтерка Лідія Ярич з Косова.

Музичним доповненням мистецької акції стали гуцульські мелодії у виконанні оркестру народних інструментів “Трембіта” Коломийської філармонії імені Олександра Козаренка (керівник Михайло Могильняк). Насамкінець чимало охочих мали можливість придбати сирні смаколики, а також взяти участь у майстер-класі, зібрані кошти з якого (2750 грн.) буде передано 10 гірсько-штурмовій бригаді “Едельвейс”.

Оксана ЯСІНСЬКА,
завідувачка Музею писанкового розпису, Івано-Франківська обл.

Володимир ВАКУЛЕНКО,
член Національної спілки
письменників України,
Харківська обл.

*Перо ніколи не затупить спи-
са, як спис не затупить перо.*
Мігель Сервантес
"Дон Кіхот"

1 липня Володимир Вакуленку-Капитолівському мав би виповнитися 51 рік. Мав би, але не ми собі обираємо долю, хоча Бог дає вибір між хорошим і поганим. Хоча ми не завжди зразу розуміємо, що є що насправді.

Тепер, коли остаточно з'ясувалося, що мій тезко за іменем і прізвищем все-таки загинув, саме час остаточно з'ясувати, хто ж він.

Тим паче, що домислів і пліток з цього приводу навесні та влітку було немало. Надто серед людей, далеких від літератури. А ще ж ми обидва з Харківщини. Хоча він так і не став членом Спілки, але яке це тепер має значення?

Чи знав я його? Так, знав. Ще з тих часів, коли він був мало кому відомим, окрім своїх друзів-земляків з Ізюмщини. А було воно так. Будучи в Харкові, я завжди намагався зайти й у Спілку письменників, аби дізнатися, що ж нового в колег та розповісти про своє.

А того разу відповідальний секретар обласної письменницької організації Микола Возянов розповів, що кілька днів тому тут проводило творчу зустріч чи то презентацію Ізюмське літоб'єднання. А після основної частини до нього підійшов поспілкуватися молодий чоловік, побачив на робочому столі одну з моїх книжок, зацікавився. А чим?

— А я теж Володимир Вакуленко, — повідомив гість і попросив книжку на якийсь час додому, а також висловив бажання познайомитися з автором.

Микола Кирилович запропонував мені глянути, якщо є час, віддруковану на комп'ютері добірку поезій: "оце він і є". Взяв я, почав читати, а в мені одразу "ввімкнувся" редактор. Дався знаки значний студійний досвід. Тому я запитав, чи можна робити позначки.

— Можна, можна, — відповів Возянов, — він же для того й залишив, щоб хтось із професіоналів подивився. Тільки чорнилом не треба, бери олівець.

Добірка виявилась чималенькою й доволі цікавою, але того разу я її повністю опрацювати не встиг, бо поспішав на поїзд. А трошки згодом у телефонній розмові Микола Кирилович розповів, що знову приїздив "той" Володимир, моя правка йому сподобалась, і він виявив бажання познайомитися й попросив

Після сповіщення з Ізюма

контакти. Отже, "той" Володимир виявив бажання, щоб саме я став редактором його першої збірки поезій. Мовляв, буде дуже оригінально, такого в історії літератури, може, й не було ще.

*Вельмишановний пане, Володи-
мире Прокоповичу!*

Дуже вдячний Вам за перегляд і корекцію моїх віршів. Ваші зауваження і пропозиції обов'язково перегляну. До речі, тільки Ви зрозуміли, про що йшла мова в вірші про Тараса (мається на увазі порівняння з Віфлємською зіркою). Іншим доводилося пояснювати.

Я обожнюю рідну мову і борюся за те, щоб вона збереглася в народі, врешті-решт перестали її русифікувати, щоб наступні покоління забули навіть і за суржик. Нам є і буде ще чим пишатися.

Протестую проти офіційної двомовності, але не заперечую інші народи, бо це стосується тільки нас.

Був достатньо здивований, коли взнав, що є на Сахновщині мій однофамілець і тезка. Знаючи свій родовід, поважаючі дідівську справу, ціну і горджуся надбаним прізвищем, вніс (через дефіс) собі лише деякі доповнення. До речі, а це й Володимирович по-батькові.

На даний момент працюю над своїми помилками, готуюсь до вступу в університет — мрію стати журналістом. Зараз надолужую втрачені знання, бо Ви й самі бачите, що мені потрібно шліфувати кожне слово, кожне речення.

Хотілося б з Вами зустрітися, то ж Ви можливо зможете приїхати в Харків 19 грудня? Ми запланували (наша спілка) на цей день поїздку в Харків.

Ще раз дякую за підтримку і пишався тим, що саме Ви переглянули мої вірші.

Наостанок хочу написати Вам вірши (з останніх), який якщо й буде друкуватися, то в окремій збірці.

Перегляд життя

*Яке життя, такі і коми,
Яке сміття — така й мітла,
На лінощах збирають втому
Як розгрібається хула.*

Де більший натопт,

*більш підвалів,
Облуди хрест, під ним добро.
Життя прохає так замало,
А ми ж збагачуєм кубло.*

*Всіх негарздів разом взятих —
Трапеція біди навкисі:*

*Люд повертається в примати
Дамоклів трон, а зверху спис!
03.11.2005 р.*

*З повагою і з найкращими поба-
жаннями — Володимир Вакуленко-
Капитолівський
24.11.05 р.*

Почали працювати. Технічні можливості для контактів уже були, та й хіба це головне? Бо якоесь без таких технічних можливостей обходилися письменники минулих століть! А вони спілкувалися більше, незрівнянно більше, залишивши по собі цілі томи листування.

З того часу й походить і його літературний підпис — Володимир Вакуленко-К. Пояснив він мені це так: псевдоніма ніякого собі брати не хоче, своїм прізвищем і родом пишається, але якщо

в літературі вже є один такий, тим паче старший (тобто я), то хай я буду просто собою, а він до прізвища додасть першу літеру найменування свого села біля Ізюма — Капитолівки. Тобто Капитолівський.

На тому й зійшлись. Але роботу над текстом його першої книжки не закінчили, несподівано спілкування урвалося. Через деякий час я таки вирішив поцікавитися, що ж сталося? Вийшов на ізюмську журналістку Тамару Пивоварову. І пані Тамара розповіла мені більше про самого Володимира. Що він в самому кінці радянських часів після призову до армії був направлений у внутрішні війська, а їх посилали в так звані гарячі точки, тобто зони збройних конфліктів на території колишнього СРСР, внаслідок такої служби зазнав поранення, має групу інвалідності. А не так давно через якусь мережу чи спільноту людей з особливим потребами познайомився з дівчиною зі Львова й поїхав до неї. Тож йому, може, й не до книжки поки що, зробила висновок пані Тамара Пивоварова.

Ну що ж. У всякого своя доля, і свій шлях широкий, — услід за Шевченком писав Юрій Андрухович у романі "Московіада". А що далі було? Треба осмислити. Бо кожна така смерть — завжди несподівана.

Я всі роки трохи стежив за його діяльністю, за повідомленнями про нього в різних джерелах. Року, мабуть, 2019-го натрапив на фото, де він, схилившись, цілує прапор. І то не державний. Це був прапор політичної партії "Європейська солідарність". Можна було б сказати — блаженний, хто вірує. Бо вірити треба. Але в цій випадку то, мабуть, було марновірство.

Для мого середовища літераторів і журналістів там не було нічого втішного чи обнадійливого, що давало б натхнення й енергію для діяльності. Я не забув ні фактичне нищення центральної й місцевої преси під приводом роздержавлення, ні згорання (тобто припинення фінансування) місцевих програм підтримки інформпростору під звичною мотивацією економії бюджетних коштів. Ні боротьбу проти громадських об'єднань руками органів юстиції, коли на практиці нерезально було щось перереєструвати, тобто внести зміни в установчі документи. А хто вважає громадянське суспільство не органічною частиною влади, а його діячів не безумовними союзниками й друзями, а тільки потенційними конкурентами — той сам прирік себе на недовіру й поразку й сам собі підписав політичний смертний вирок.

Багато моїх знайомих і друзів з різних місцевостей України принципово в 2019–20 рр. голосували не "за" когось, а "проти" чогось. А ці ж люди є авторитетними у своїх громадах, до їхньої думки дослухались багато виборців. Саме це й зумовило підсумки виборів тих років. Що ж до мови — то який може бути розвиток і підтримка української мови без української газети й книжки?

Але якщо вони чимось допомагали конкретно моему тезкові з Ізюмщини — ради Бога. Може, видані книжки й служитимуть

багато років і його землякам, і не тільки. Що ж до мене, то радив би політичним діячам, які хотіли б стати державними: не наживайте собі ворогів. А в історію України ви можете увійти, насамперед, як меценати, а не як популісти. Так було завжди і скрізь.

Та повернімося до поета Володимира Вакуленка. 2015 року в газеті "Літературна Україна" з'явилась одна з моїх статей, а біля тексту — маленьке фото. Але не моє, а мого тезки з Ізюмщини. Хотіли, може, як краще, а виїшов прокол. Неприємно, але не смертельно. Смертельним виявиться інше.

Що ж стосується самої газети і взагалі газет, то це наслідок того, як не спілкуватися з читачами й авторами. Це, до речі, одна з суб'єктивних, але вагомих причин занепаду і загибелі друкованої преси в Україні.

А кілька років тому Володимир став одним із переможців літературного конкурсу про Українську революцію 1917–21 рр., що його проводило Міністерство культури України. Незабаром після того в ході листування службовці міністерства переплутали одного Вакуленка (Капитолівського) з іншим, тобто зі мною... На жаль.

Але головне, що стало для мене знаковим у повідомленнях про викрадення і смерть Володимира за нез'ясованих обставин, — це слова його односельців про те, що хтось доніс на нього. Бо знайшлося би кому й тут донести на мене, якби оте дійшло б і сюди. Якби влітку 2022 р. воно перерізло залізницю біля Барвінкового, то за кілька годин дійшло б і до Лозової. А ще за годину — до нас.

Донести міг би хтось із тих, що ввічливо, дехто навіть улесливо, вітався, а на свята красувався у вишиванці. Можливо, й у Капитолівці трапилося щось подібне. А навіщо? Аби довести свою не те що лояльність, а відданість і готовність служити новим господарям, які прийшли на Ізюмщину? Вислужитися. Але ж давно відомо, що нові господарі зрадників недовзі ліквідувають. Бо довіри їм нема, як псам. Ані явним ватникам, ні перевертням.

А хто це вчинив, впевнений, скоро дізнаємось. У новому тисячолітті інформація являється на світ Божий набагато швидше, а поширюється незрівнянно швидше, аніж у часи Ісуса, який говорив: "Немає нічого таємного, що не стало б явним, і нема нічого прихованого, що не стало б відомим".

Але якщо припустити, що окупанти вирішили діяти за своїм законодавством. Що б інкримінували Володимирі? Участь у Революції Гідності в Києві? Хтозна. Одне зрозуміло: ворог знайшов би підстави розправитися із вільною та свідомою людиною.

Організувати спротив чи вчинити диверсійні акції він за станом здоров'я навряд чи міг. Перейшов ще раніш, до повномасштабного вторгнення, дорогу комусь із землячків? Теж важко повірити, щоб хтось з таких серйозно цікавився його літературними проектами.

Тема зради, її причин і мотивів ніколи не стане вичерпаною, зокрема в літературі. Її нікому не вдасться "закрити" своїм художнім дослідженням. Як і тему про роль і місію митця у війні.

Легенда про гімн

Петро ГАЙВОРОНСЬКИЙ

Було це ще в АТО, на самому початку. Точився смертний бій. Минав спекотний день. Криваве сонце западало за могилу. Навколо залягли піски. Напівзруйновані будинки стояли непорушно. Вузькі шанці петляли по ступу. Передова. Бійці стояли перед ворогом гранітною стіною. Не зрушив їх з місця навіть наказ відступити, що прийшов напередодні, на який бійці відповіли:

— Ми або зупинимо ворога, або всі тут поляжемо, бо нікуди нам далі — за нами наші діти, наші хати. За нами Україна!

Закінчувалася зброя, боєприпаси теж, закінчувалися сили. Та ось з сусідньої дільниці чернігівці підкинули зброю, а від таврійців прийшли боєприпаси. І десь взялися нові сили, натхнення битись і стояти до кінця. І знов смертельний бій, і знов навколо пекло, і піт, і кров, і посвист куль. І падали герої, від кожного по обі руки. Поранені залишалися і билася, як могли. А захисників було так небагато. Здавалося все — не вистоять у бою. І знову несподівана підтримка: в окопи, наче з неба, зістрибнули юнаки в новеньких стрілецьких однорядках. Один із них вигукнув:

— Ми карпатські січовики. Прийшли на допомогу вам, але без зброї. Ми вирішили так: як ви поляжете в бою, то ми візьмемо вашу зброю й продовжимо цей бій.

— Та зброя є у нас, чернігівці прислали. Беріть — і в бій.

Бій знову закипів. Підмога билася теж звитязно, було в них не впізнати новачків. І ворог відступив. На декілька хвилин. Перекусити, мабуть, діждатися підмоги, чи, може, техніки підходу. Точніше не скажу. Бій оновився через пів години чи може сорок п'ять хвилин. Ось-ось закінчаться гранати, набої танули, мов перший вересневий сніг, заглинились гармати. Підступна думка свердлила: це наш останній бій. А далі — лише спокій. Поранених гнітила гадка про полон, ніяк недопустимий, бо смерть — то рай порівняно із ним.

На допомогу марні сподівання летіли з голови, немов ранкові сні.

І тут почувся спів дзвінкий — співали славень. Як в річку струмочки, вливались у пісню нові голоси. Один, три, двадцять, п'ятдесят. Нарешті всі. Співали, як один: не вмерла Україна! Коли ж дійшли до слів, що згинуть вороги, немов роса на сонці, то дивом відгукнулись небеса. Затихла канонада. Замовк ворожий кулемет. І автоматні черги тріскотіти перестали. І ворог відступив.

Минуть роки, минуть сторіччя. Сучасники, герої наших днів, поспунуть всі вічним сном. А пам'ять збережеться про бій і спів легендою про український гімн.

Микола ТИМОШИК,
доктор філологічних наук,
професор, журналіст

Про чин буття в освіті й науці, поганьблений владними плагіаторами та профанаторами

Післяслово до 100-річчя Якіма Запаска

У Музеї книги і друкарства України відкрилася виставка на пошанування 100-річчя від дня народження Якіма Запаска.

Сформований олігархічною журналістикою, в основі якої — денационалізація та опіоплащення свідомості та поведінки “маленького українця”, наш загаль навряд чи добре обізнаний із тим, що це за ювілей і за що ювіляр заслужив у громади достойного пошанування.

Посмію ствердити, що в особі академіка-гуманітарія Якіма Запаска маємо не такий вже й поширений 3-поміж сучасників візирець Високого Чину буття в національній Науці й Освіті. На превеликий жаль, той Чин нині поганьблений і зневажений сучасними чоловіми науково-освітньої галузі. Сюди в останні десятиліття Української незалежності проникли й добре освоїлися на різних щаблях міністерської та університетської верхівки усілякі плагіатори, профанатори, невігласи і бізнесові ділки, дії яких призвели і призводять до руйнації засадничої складової гуманітарної атури нації (за Ліною Костенко), зокрема в світоглядному, державотворчому аспектах.

Автор цих рядків був у числі тих двох (разом із професором Дмитром Степовиком), кого організатори запросили для виступу на цьому зібранні. Позаяк воно і за масовістю (з десятком небайдужих), і за представництвом (жодного чиновника з міської адміністрації, Мінкультури, Міносвіти) було досить скромним, без звичного для ювілярів провладного статусного гатунку мікрофонів і телекамер, без ікорних фуршетів і зайвого славослів'я, вирішив оприлюднити тези свого виступу в пресі. Сформую їх у формі тих головних візирців, які залишив нам незабутній Яким Прохорович, і яких часто ми, на жаль, не сповідуємо, не захищаємо.

Громадянська позиція як вибір долі

У короткий період хрущовської відлиги два молоді й перспективні науковці обирають не просто теми кандидатських досліджень, а чин у професії і життєвську дорогу. Бо від вибору залежало, якою буде та дорога, — усіяна лавровими вінцями чи терновими колючками в перемішку з камінням.

Перший, виходець з інтелігентної галицької родини, обрав лаврову дорогу. Бо темою свого життя визначав за тогочасною політичною кон'юктурою — постать натоді офіційно високошанованого російського першодрукаря Івана Федорова, який завдяки працям цього дослідника, став “іконою”, непорушним маятником-дороговказом і для українського друкарства. Результат цього вибору — стрімкий кар'єрний ріст, офіційні визнання, нагороди, численні видання і перевидання книг так званої фєдоровської тематики, сотень надуманих граней модних натоді російсько-українських взаємин.

Другий, а ним якраз і був Яким Запаско, обрав дорогу, яка виявилася тяжкою і невдячною. Він присвячує життя вивченню й захисту сфальшованої і упослідженої долі давньої української книги, витокам нашої особності, самобутності, захисту її від профанаторів та пристосуванців у науці. Результат цього вибору — дов-

гі роки мурашиної праці, штучні зтягування захисту дисертації, буквальне пробивання через цензурне сито кожного факту, кожного аргументу, багатолітні очікування виходу в світ його вистражданих праць, пізній захист докторату і безкінечне пильне стеження за тим, куди їздив, з ким зустрічався, що говорив.

Пошук істини і бій за правду

Коли молодий дослідник, достеменно вивчивши історію світової книги, спробував з'ясувати, коли ж почали створювати рукописні книги українці — власними силами, рідною мовою, — він і не передбачав, у які тісні лабета російсько-радянської фальші заведуть ті пошуки. Адже більшість давніх рукописів київського походження були або спалені самими московитами-завойовниками, або вивезені в московію і там переписані з додаванням їхніх мовних особливостей. Потрібно було звертатись до їхніх архівів, добиватися допуску до заплених манускриптів та присіктипливо вивчати, фотографувати, порівнювати, з'ясувати, доводити. Але не вказувати істинної цілі дослідження таких раритетів.

У муках, розпуці, відсутності певності бути опублікованою народжувалася його знаменита кількасотсторінкова “Українська рукописна книга” — як авторитетний паспорт десятків безцінних манускриптів, які нахабно присвоїв “старший брат”. І лише таланом, сміливістю й одержимістю цього дослідника їх було повернено з багатолітнього полону та введено до національного інформаційного простору коласальний першоджерельний фактаж із давнього минулого нашої книги.

Вихід у світ на початку 1990-х років цього раритету у видавництві “Світ” (завдяки старанням і наполегливості директора цього видавництва Ігоря Мельника) відкривав нову епоху у вивченні історії не лише української книги, а й національної культури в цілому. Завдяки невтомним пошукам Якіма Запаска небайдужа наукова спільнота дотиснула тоді національно кастровану українську владу і змусила її прийняти рішення про відзначення, вже на державному рівні, тисячолітнього ювілею української рукописної книги. А молоді дослідники отримали до рук неспростовний

документ доби — з ілюстраціями, повним описом художнього, графічного, технічного оформлення, мовних особливостей, історії побутування текстів: їхніх редакцій, фальшувань, кон'юктурних видозмін.

Отож, міф про те, що росіяни навчили українців писати, оформляти і рукописні книги і створювати перші на Русі літописи завдяки таким працям, які виходили з-під пера Якіма Запаска, був переконливо розвіяний.

Між рабським духом і гідністю

Від початку 90-х років з'явився ще одна спонукка до революції в наукових розвідках з історії українського друкарства, доконежного виведення його із тіні російського першодрукаря І. Федорова та хронічної залежності від друкарства російського, як нібито старшого, повчального для українців. Йдеться про вихід у світ у видавництві “Либідь” 1994 року накладом 20 тисяч примірників репресованою владою дослідження І. Огієнка “Історія українського друкарства” в упорядкуванні та з передмовою автора цих рядків.

То було міцною підтримкою зусиль і самого Якіма Запаска і його соратника та друга львівського дослідника Ореста Мацюка. Саме останньому ще на початку 60-х років минулого століття вдалося віднайти у львівських архівах документи про існування у Львові української друкарні в... 1460 році. З архівних тек судових справ, писаних старою латинню, цей дослідник витягнув на світ Божий і реально ім'я українського першодрукаря — Степана Дропана. Тож шлося в тих документах, що за 112 років до приходу у Львів російського першодрукаря І. Федорова там існувала друкарня Дропана, і виходили книги тогочасною українською мовою.

Тоді наша еліта наукової гуманітарної спільноти також німувала. І в тій німоті авторитетний голос Якіма Запаска був проривним. Бо за тим голосом пішли його нові статті й книги, у яких результати заборонених владою наукових відкриттів Ореста Мацюка були стверджені й розтиражовані. Книга Якіма Запаски у співавторстві з Орестом Мацюком та Володимиром Стасенком “Початки українського друкарства”, услід за Іваном Огієнком, розвіяла ще один російський міф: росі-

яни, мовляв, запровадили в Україні друкарство та навчили українців цього ремесла.

За умов панування рабського духу в середовищі вихованої колоніальною владою української інтелігенції професор Запаско проявив на ту пору і громадянську мужність, і національну гідність. Бо хтось же мав розірвати те принизливе для дослідників-українознавців коло нашої залежності від росіян у такій архіважливій справі державотворення, якою є і було національне друкарство.

Мораль для аморальних начальників від освіти

Чин ученого Якіма Запаска неминуче виводить на заданені хвороби нашої освіти і науки, які особливо загострилися нині. Адже переживаємо підлу й несправедливу добу їхнього буття: такої міри деградації університетської освіти, такого цинізму, непорядності, невігластва керівництва на її вершках, такої вертикалі угодовства, гнучкошиєнства, продажності, не патріотизму, не професіоналізму, не терпіння “білих ворон”, які подекуди ще залишаються, досі в Україні не було. Не було досі й такого підкреслено упослідженого ставлення держави до особливо важливих, за умов російсько-української війни, українознавчих складових гуманітарної науки, що формують національну свідомість, духовний стрижень українців.

Професор Запаско часто своїм коштом їздив у близькі й далекі архівні центри заради одного: розшукати, здобути та оприлюднити приховану владою правду про нашу історію, викликати в колег дискусію і зацікавлення у продовженні пошуків. Й він розпочав у молодості й не припиняв до останніх днів свого життя. Не

заради власних амбіцій чи слави. А заради науки. Заради істини. Заради перемоги української правди.

А ось антитеза ствердженому вище. Маємо в Україні тисячі кандидатів, докторів наук, які нікуди не їздять, ніде не виступають, нічого посутнього не пишуть і не публікують. Понад те, за останні 30 літ виросла армія так званих українських науковців, які за гроші, часто набуті у нечесний спосіб, купують усе: наукові статті, учені ступені кандидатів та докторів наук, звання доцентів і професорів, авторство книг, яких вони за жодних умов не здатні написати... Штампування у корупційний спосіб лже-науковців, які потім посідають чолові посади на Банковій і Грушевського, в областях і районах, стало за роки української незалежності нормою.

Ба більше, такі стають “знаковими” університетськими викладачами, завкадрами, деканами, директорами інститутів і навіть ректорами. А щоб надовше утриматися біля “корита”, знайшли в законі ще одну лазівку — змінювати юридичні назви вишів чи їхніх підрозділів, щоб “обнулити” час свого наступного царювання. Перший такий дикунський випадок уже узаконений: на догоду забаганці ректора продовжити вже другим десятком літ керування на цій “хлібній” посаді — ефемерний трудовий колектив драгоманівського університету змінив... офіційну назву. І що організатором такого тупого рішення до того, що Європа не тільки сміється, а й обурюється? Бо як можна далі продовжувати декларувати наміри іти до Євросоюзу та НАТО з такою фактично узаконеною корупцією?

Найприкріше, що до цього звикають, із цим змиряються маси. І це розчарує, демотивує тих, хто приходив і приходить у науку та освіту з мораллю і чином таких навчителів, як Яким Запаско.

Професор Запаско однаково сміливо й рішуче ставав на про і з історичною несправедливістю, і з науковою недоброчесністю. Він підбирав для наукової зміни дослідників передусім професійно підготовлених, порядних і, що особливо важливо, патріотичних.

Тепер, за умов нездатності влади покласти край деградації української науки й освіти, на керівній верхівці знову добре почувуються ті, хто покриває плагіаторів і профанаторів. Нечисленні ж послідовники Якіма Запаска стають у сучасних університетах і школах здебільше “білими воронами”. Їх не помічають, витісняють, ігнорують.

Допоки?

Микола КОСТОМАРОВ: “Знаю Шевченка як особистість бездоганно чесну, що любить свій народ та його мову..”

Володимир МЕЛЬНИЧЕНКО,
доктор історичних наук,
лауреат Національної премії України
імені Тараса Шевченка

Микола Костомаров: “Горе сміливцю поету! Він забуває, що він людина і може загинути...”

Насмілюся повторити за Миколою Костомаровим із його “Споминок про Шевченка”: “Як про поета я не стану тут розводитись...” Адже висока максима Костомарова — “Шевченко як поет — це був сам народ...” — ґрунтовно розкрита в багатьох спеціальних публікаціях, перелік яких знайдете в місткій статті Роксани Харчук про українського історика, письменника, драматурга і публіциста, етнографа та фольклориста Миколу Костомарова у “Шевченківській енциклопедії”.

Костомаров абсолютно чітко сформулював екзистенціальну проблему українського народного поета в імперській Росії. Він особливо сильно наголосив, що муза Шевченка відкривала світло істини, прихованої від натовпу, який ішов второваною дорогою повз таємничу завісу і не знав, що таїться за нею: “Горе сміливцю поету! Він забуває, що він людина, і якщо перший зважеться ступити туди, то може загинути...”

Хочу, щоб ми не забували про Тараса Григоровича як людину, тому з огрому розмаїтій палітри стосунків Шевченка і Костомарова відберу лише барви, відтінки й нюанси, що характеризують поетів характер, їхню душевну суголосність, побутове спілкування, житейську прозу...

Микола Костомаров: “Це був пароксизм дивацтва, що нагадувало давніх запорожців...”

Сам Костомаров неодноразово широко зазначав, що близькість його з Шевченком “була майже виключно літературна, тоді як деякі були до нього близькі... просто як до людини”, або, що були особи, значно тісніше від нього зв’язані з Шевченком “задушевними узами... і більше від мене обізнані з особливостями його життя”. Це правда. Втім, у своїх споминах, інших текстах про Шевченка спостережливий і скрупульозний Микола Іванович розсипав мимохідь прецікаві перлини звичайної повсякденності, примноживши дорожочинні подробиці Шевченкового життя...

Вони познайомилися у квітні 1846 року в Києві й зустрічалися до січня 1847-го, коли Шевченко поїхав у Чернігівську губернію. Костомаров іще в 1843 році в українському літературно-художньому альманасі “Молодик” дав високу оцінку Шевченкового “Кобзаря”, проте глибоке й всебічне занурення в його поезію відбулося після знайомства з автором. Ось як Костомаров розповів про наступну після першого побачення зустріч із Шевченком у саду біля будинку Сухоставського на Хрещатику, де він жив із матір’ю:

“Був чарівний весняний день, цвіли пишним цвітом вишні і сливи, починав розцвітати бузок, зав’язувались квіткові пуп’янки на яблунях і грушах, співали пта-

хи, — ніколи не забуду я цього дня. Шевченко приніс із собою в кишені незшитий зошит своїх ніде ще не надрукованих віршів, читав їх, довів мене до цілковитого захоплення і залишив свої твори в мене”.

Цей лапідарно-романтичний текст із публікації “До біографії Шевченка” в журналі “Зоря” побачив світ у 1880 році. Проте за два десятиліття до того в першому українському літературно-науковому журналі “Основа” (1861, № 4) було надруковано значно глибший спогад Костомарова, в тому числі на цю тему, датований 14 квітня 1861 року, тобто невдовзі після смерті Шевченка:

“Тарас Григорович прочитав мені свої надруковані вірші. Мене охопив страх... Я побачив, що муза Шевченка роздирає завісу народного життя. І страшно, і солодко, і боляче, і захоплює було зазирнути туди!!! Поезія завжди йде вперед, завжди зважеться на сміливу справу; за нею йдуть історія, наука і практичний труд. Легше буває останнім, але важко першій. Сильний зір, міцні нерви треба мати, щоб не осліпнути чи не знепритомніти від раптового світла істини...”

Це написано науково точно й на віки! Та повернуся до прози житейської. Скажімо, цікавою є розповідь Костомарова про те, як на початку червня 1846-го після обрання на університетську кафедру, він зустрівся з Шевченком, а той гаряче-радісно поздоровив його й, пішовши поруч Володимирською вулицею... голосно заспівав народну пісню про козака, який повинчався з дівчиною, не знаючи, що вона — його сестра... Повз них проходила публіка, а Шевченко, не звертаючи на те уваги, виводив свою пісню мало не на все горло: “Це був пароксизм дивацтва, що нагадувало давніх запорожців і захоплювалось у нашого поета, втім, досить рідко”. Та дійшли професор зафіксував подібний випадок і через двадцять років у Петербурзі, тобто вже після повернення Шевченка з заслання:

“В один з таких днів я спостеріг за нашим шановним поетом такий самий вибрик запорозького дивацтва, яким здався мені колись його голосний спів на вулиці в Києві. Домовившись зі мною йти до букініста шукати рідкісну книгу, він прибув і йшов зі мною по Невському проспекту, одягнений у білу напівподерту і дуже виквацянну у фарбу блузу, у блаженському взутті, в поношеному і пом’ятому картузі на голові, так що постать його нагадувала козака Голоту з малоруської думи або вигнаного зі служби чиновника, що спився... Що це було своєрідне дивацтво, підтверджує те, що ні раніше, ні опісля Шевченко так не ходив по вулицях”.

Що й говорити, вмів Тарас Григорович подивувати характерною веселою чи й зухвалою раптовістю, тим більше в інтелектуально-професорському контексті. Такі несподівані подробиці й привертають увагу до мемуарних текстів Костомарова.

Повертаючись до київських зустрічей Костомарова й Шевченка у 1846 році, зауважу: Микола Іванович не проминув нагадати й про те, що Тарас Григорович привіз йому з літніх розкопок могили Переп’ят у подарунок... “старий, проте цілком збережений, череп...”: “Я поставив його в себе на полиці книжкової шафи”. У свою чергу Костомаров подарував поетові лоську зі слонової кістки, що нині зберігається в Літературно-меморіальному будинку-музеї Тараса Шевченка в Києві за адресою: провулок Шевченка, 8-а.

Тарас Шевченко: “Свою Україну любить, любить її...”

То був час, коли Шевченко сподівався на посаду вчителя малювання в Універси-

теті святого Володимира в Києві й у листі до Костомарова з Борзни від 1 лютого 1847 року просив його: “Коли б то ви були такі трудящі і добрі, щоб розпитали в університеті... чи я утверджений при університеті, чи ні... Коли б то Бог дав мені притулиться до університету...” Костомаров відповів, як тільки дізнався про позитивне для Шевченка рішення — 13 березня 1847 року. Як-що Тарас Григорович у згаданому своєму листі підписався “ширим братом”, то Микола Іванович на radoшах назвав його “братіком”: “Приїзди у Київ, я запевне дізнався, що тебе вже наставлено наставником малярського іскуства в Університеті св. Володимира...”

Як відомо, 4 квітня 1847 року Шевченко виїхав із Седнева через Чернігів до Києва, а 5 квітня він був заарештований на дніпровській переправі в Києві й уже наступного дня відправлений до Петербурга у III відділ власної його імператорської величності канцелярії (вищий орган таємної політичної поліції). До речі, в дорозі, на першій поштової станції в Броварах Шевченко зустрівся з матір’ю Костомарова, який уже був заарештований, Тетяною Петрівною та його нареченою Аліною Крагельською (Шевченко мав бути боярином на їхньому весіллі 30 березня 1847 року в Києві), яка згадувала:

“...Тарас підійшов до нашого екіпажа і з сльозою, що блиснула в його сірих очах, підупалим голосом промовив: “Оце ж біда Миколина мати, а це, мабуть, його молоденька дружинонька. Ой лихо, лихо тяжке, горенько матерям і дівчині”. Вимовивши ці скорбні слова, Тарас Григорович перецілувався з нами... Тарас устив тільки сказати нам, що особисто за себе він не журиється, тому що він самотній, “бурлака”, а “Миколи мені жаль, бо в його є мати й дружинонька і він ні в чому не винен, хіба в тому, що зо мною побратався. Прости ж мене, матінко, і не кляни!” Він знову перецілувався з нами, сів з жандармами у візок...”

Ми ще повернемося до цього щирого вияву пронизливо-щемливого Шевченкового болю за свого друга та його рідних, адже він украй важливий для розуміння глибинного характеру поета...

За словами Костомарова, ті, хто бачив Шевченка під поліцейсько-жандармським конвоем дорогою від Києва до Петербурга, розповідали, що він був дуже веселий, весь час жартував, реготав, співав пісні й на одній станції доглядач, записуючи подорожню, в якій значилися арештант і його супровідники, зауважив, мовляв, важко з вигляду розрізнити, хто з подорожніх арештований, а хто везе його... Як згадував Костомаров, і протягом усього слідства в справі Кирило-Мефодіївського братства Тарас Григорович був незмінно бадьорий, здавався спокійним і навіть веселим.

Очевидно, Костомаров був страшенно вражений самовладанням Шевченка, жива й шира душа якого, звісно, страждала й мерла, бо саме тоді, говорючи поетовими словами, думи прокляті рвалися душу запалити, серце розірвати... Не сумніваюся, що Микола Іванович нітрохи не прикрасив емоційний стан Тараса Григоровича, який, ставши на прою з імперією, достойно тримав її нещадно-жорстокий удар. Найвищим істинно героїчним виявом цього став поетичний цикл “В казематі” (17 квітня — 30 травня 1847 року), переписуючи, редагуючи й структуруючи який у березні 1858-го в імперській Москві, Шевченко поставив на завершення його вогненно-скрижальні рядки:

*Свою Україну любить,
Любить її... Во время люте,
В остатню тяжкую минуту
За неї Господа молишь.*

Вельми характерним є свідчення Костомарова про те, що перед одним із допитів Шевченка у казематах III відділу якийсь жандармський офіцер, котрий знав його ще раніше, співчутливо сказав йому: “От, Тарасе Григоровичу, як ви звідси вирветесь, отоді заспіває ваша муза”. Шевченко відповів із іронічним гумором: “Не який чорт мене сюди заніс, коли не та бісова муза”...

Саме Костомаров розповів Шевченкові про існування братства, яке протиставило самодержавному режимові ідею вільної слов’янської федерації, і поет “відразу виявив готовність пристати до нього”. Саме Костомаров описав, як студент Петров, який жив у кімнаті, сусідній із кімнатою Миколи Гулака, підслухав розмови братчиків із участю Шевченка, а в доносі на членів організації назвав і його прізвище, переказавши зміст Шевченкової поеми “Сон” (1844) та послання “І мертвим, і живим, і ненарожденним землякам моїм...” (1845)...

Під час слідства у справі Кирило-Мефодіївського братства 21 квітня 1847 року художнику Шевченку було поставлено 22 письмові запитання, на 10 з яких арештований, рятуючи своїх друзів, відповів трьома словами, мовляв, зазначені події і факти “мені абсолютно невідомі”. Це стосувалося сутнісних питань, скажімо, перше з них, ким складені й у чому полягали статут і правила Слов’янського товариства, тобто йшлося й безпосередньо про Миколу Костомарова — автора програмних документів Кирило-Мефодіївського братства, зокрема, “Закону Божого” (“Книги буття українського народу”). Слідчий цікавився також, як слов’яни сподівалися об’єднати слов’янські племена, відновити їхню самобутність, особливо Малоросії, які замисли були проти тодішнього способу правління, чи не було задуму діяти зброєю і т. д. На вимогу “описати докладно всі дії Костомарова, Гулака, Куліша...” Шевченко, скажімо, не заперечив особисте знайомство з Костомаровим, але заявив, що “про товариство слов’янців я ніколи ні від кого не чув ні слова”... У цій письмовій фіксації збережено, мов у бурштиновій смолі, вияв унікально-благородної душі Шевченка, вірної своїм друзям і приятелям, як відомо, щодо себе він визнав, що писав “зухвали й підбурливі вірші”.

Звісно, це не врятувало Шевченка, участь якого в Кирило-Мефодіївському братстві не була доказана, від найжорстокішого від усіх братчиків безсудного покарання — десятирічною солдатською службою рядовим із власноручно доданою Миколою I вимогою найсуворішого нагляду і заборонною писати й малювати. Проте під час слідства поет тримався мужньо, благородно й товаришів не підвів...

Нагадаю, що в “Довідці про рядового Шевченка” III відділ наголошував: “Вірші Шевченка були тим шкідливішими, що він серед друзів зажив слави відомого письменника, і в Малоросії, де багато хто захоплювався його творами, могла поширитися думка про уявне блаженство колишніх часів і про можливість Україні існувати у вигляді окремої держави”.

Отже, працівникам III відділу не відмовиш в аналітичних і прогностичних здібностях, а також особливо гострому жандармському нюхові на головну небезпеку для Російської імперії, що неминуче випливала з Шевченкових поезій — створення незалежної держави України.

Тарас Шевченко: “Дивлось — твоя, мій брате, мати...”

Дев’ятнадцятого травня 1847 року арештант Шевченко стояв біля “решотки на вікні” в казематі III відділу, коли поба-

чив у дворі згорьовану матір Миколи Костомарова сорокадев'ятирічну Тетяну Петрівну, яка прийшла на побачення з сином. Це надихнуло поета до написання вірша “Н. Костомарову” (“Веселе сонечко ховалось...”).

*І батько й мати в домовині...
І жалем серце запеклось,
Що нікому мене згадати!
Дивлюсь — твоя, мій брате, мати,
Чорніше чорної землі,
Іде, з хреста неначе знята...
Молюся! Господи, молюся!
Хвалить тебе не перестану!
Що я ні з ким не поділю
Мою тюрму, мої кайдани!*

За точними словами відомого шевченкознавця Павла Зайцева, в цьому автобіографічному вірші-документі поет “розкрив усю красу своєї альтруїстичної вдачі й глибоке розуміння трагедії серця матері”.

Хочу привернути увагу до маловідомого зворушливого підтвердження глибоченної поетичної широти в Шевченковому листі до Варвари Репніної з Орської фортеці від 24 жовтня 1847 року, тобто через п'ять місяців. У ньому Тарас Григорович одверто скаржився, що колишні його страждання у порівнянні з засланням, були дитячими слізьми: “Гірко, нестерпно гірко! і при всьому цьому горі мені найсуворіше заборонено малювати... А дивитися і не малювати — це така мука...” Саме після цього пронизливого визнання засланець написав: “І я все-таки вважаю себе щасливим у порівнянні з Кулішем і Костомаровим, у першого дружина прекрасна, молода, а у другого бідна, добра старуха мати, а їх спіткала така ж доля, що й мене...”. Хоча насправді покарання його друзів були незмірно меншими й легшими...

У цих Шевченкових сповідях — поетичній і листовній — особливо виявлено й зафіксовано широкі, чисту й велелюбну Шевченкову душу...

Тарас Шевченко: “Ми, як діти, заридали”

Через десять років дорогою з заслання, під час якого Шевченко не листувався з Костомаровим, поет використав зупинку пароплава в Саратові для відвідання матері свого друга Тетяни Костомарової, про що записав у Щоденнику 31 серпня 1857 року: “Добра старенька, вона впізнала мене по голосу, але, глянувши на мене, вагалася в своїй здогадці. Переконавшись, що це дійсно я, а не хтось інший, вона привітала, як рідного сина, радісним поцілунком і широкими сльозами”.

Недавній засланець провів із Тетяною Петрівною чимало часу — з полудня до першої години попівночі. Вона показала йому не лише листи сина з-за кордону, а й зворушливі пелюстки фіалок, надіслані ним у листі з Стокгольму. За словами Шевченка, вони, “як діти, заридали”, згадавши роковий день 30 травня 1847 року, коли було оголошено вирок учасникам Кирило-Мефодіївського братства, а Шевченка з III відділу передано військовому міністерству для зарахування рядовим в Окремий оренбурзький корпус. Костомаров згадував, що того дня вранці він побачив із вікна каземату, як виводили Шевченка, дуже зарослого бородою, і садовили в екіпаж із озброєними жандармами: “Побачивши мене, він усміхнувся, скинув картуза і привітно кланявся...” У цій лапідарній документальній зарисовці — природжено гречний, благородний і мужній Тарас Григорович...

Під час теплої зустрічі з Костомаровою Шевченко на окремому аркуші записав процитований раніше вірш (із деякими відмінностями від “Малої книжки”) і подарував його Тетяні Петрівні. У цьому автографі назва — “Никола Ивановичу Костомарову”, дата — “1847 мая 19”, що вказує на день побачення матері з сином, ув'язненим у казематі III відділу, і підпис — “Т. Шевченко”.

Очевидно, що мати розповіла дорогому гостю й про близьке повернення сина з-за кордону, бо 18–19 жовтня 1857 року в лис-

ті до Михайла Лазаревського поет повідомив із Нижнього Новгорода, що “в Саратові бачився я з старою Костомарихою”, яка чекала його до 15 вересня: “Не знаю, чи вернувся він, чи ні ше? Чи не чуть у вас там про його чого-небудь?” Відповідь на це питання Тарас Григорович отримав од самого Костомарова, який писав йому 28 жовтня: “...В Саратові узнав, що був еси у моєї матері, за що тобі велике спасибі...”

Цей сюжет завершує словами видатого шевченкознавця, незабутнього Івана Дзюби, який так оцінив поетову розповідь у Щоденнику:

“Читаючи цей запис, думаєш, наскільки Шевченко жив почуттям дружби, як

Г. Денєр. Портрет М. Костомарова. Зима 1859–1860 рр.

любив своїх друзів, як радів за них і як міг бути щасливий їхнім щастям... Це та висока міра душевної причетності до людей, яка виявилася і в шемливому ліризмі його поезії, в його “вболіванні” за своїх героїв та постійному чуттєвому “контакті” з ними”.

Тарас Шевченко: “А скільки б радості привіз своєю несподіваною появою”

У контексті заявленої теми про людські стосунки наших героїв повернемося до вже згаданого листа Костомарова від 28 жовтня 1857 року, котрий починався високомовно широким: “Братові люблюму, друзяці щирому, співаці славному, вірному товаришеві незапам'ятної пригоди 1847 року Тарасові Григоровичу од брата і друга чолом і вірне слово!”

Слава, честь а благодареніє Великому, Справедливому, Милосердому Богу, визволившему тебе, друже, з тяжкої неволі на світ Божий між нарід хрещений на надію всім кохаючим шире Україну і всі братерські слов'янські народи! Два тижні чекав я тебе щодня в Петербурзі, повернувшись з чужини... казали, що мусив ти приїхати к I октябрю, однак ти не явивсь, і я поїхав...”

У Шевченковому записі в Щоденнику від 5 листопада 1857 року читаємо: “...Отримав листа від Костомарова з Саратова. Вчений чудак пише, що даремно прождав мене два тижні в Петербурзі й не хотів зробити сто верст круга, щоб відвідати мене в Нижньому. А скільки б радості привіз своєю несподіваною появою”.

Щоб зрозуміти, наскільки засмутився Тарас Григорович, який понад десять років

не бачив друзів, нагадаю про спеціальні листи, написані ним через місяць із Нижнього Новгорода Михайлу Щепкіну й Пантелеймону Кулішу. Його поет запрошував: “Прилітай, мій голубе сизий, хоч на тижень, хоч на один день”. А до Щепкіна звертався: “О, як би добре зробив, якби приїхав!...” І Михайло Семенович приїхав до друга наприкінці 1857-го! Шевченкові радість і вдячність не мали меж: “Шість днів повного радісно-торжествуючого життя... Чим я заплачу тобі за це щастя?”

Мабуть, у глибині Шевченкової душі все-таки причаїлася прикрість, що, на відміну від Щепкіна, Костомаров і Куліш не спромоглися відвідати його в Нижньому Новгороді. На мій погляд, в іронічному Шевченковому словосполученні “вчений чудак” за-тамувалася також і невисловлена гірка незгода вчорашнього заслання з ентузіастичним захопленням професора Костомарова новим царем Олександром II: “Час змінився, цар — дай Боже йому здоров'я і довгого царствования — не забороняє нам нашої мови; тепер процвітає рідне слово...” В цьому дусі на початку 1858-го повчально писав Шевченко про царя й Куліш: “Він же в нас тепер первий чоловік: якби не він, то й дихнуть нам не дали б... Найближчі тепер до його люде по душі — ми, писателі, а не пузаті чини. Він любить нас, він йме нам віри, і віра не посрамить його”.

Шевченко не поділяв цих ілюзій своїх друзів і не сприймав їхнього ентузіазму... Але не промину процитувати останнє речення з поетового запису про Костомарова в Щоденнику, зробленого на одинці з собою 5 листопада 1857 року: “Нічого не пише мені про свої очі й узагалі про своє здоров'я”.

Шевченко знав, що Костомаров їздив за кордон на лікування хвороби очей, і взагалі він, як ширий друг, турбувався найперше про його здоров'я...

Микола Костомаров: “Муза Шевченка любила народ і ніколи не грішила неправдою й неморальністю”

Микола Іванович розповідав, як одного разу, після допиту в казематі III відділу, котрий особливо знервував і пригнітив його, почув од Шевченка спокійно-підбадьорливі слова: “Не журися, Миколо, ще колись будем укупі жити”. Костомаров наголосив, що вони “виявилися пророчими, коли останні роки свого життя звільнений поет проводив у Петербурзі і часто бачився зі мною”.

Ці зустрічі відбувалися з літа 1858 року. За словами Костомарова, Шевченко був із ним довірливим у розмовах про свої літературні заняття, ніж про колишні житейські пригоди, зокрема часто й охоче ділився віршами, в тому числі ще не публікованими, дещо читав напам'ять, іноді навіть залишав ненадовго свої рукописи. Показував і “захалавну книжечку”, куди записував свої вірші на заслання...

Утім ми домовилися не торкатися літературознавчої тематики, зате розповім, як Микола Іванович прецікаво змалював одне з відвідань Шевченком його квартири, про котру поет, посміхаючись, говорив, що вона насправді воістину гусарська і вже ніяк не професорська, мовляв, у ній присейніше було б побачити купу порожніх пляшок замість вчених книг і паперів. Так от, Тарас Григорович одного разу, за слова-

ми Костомарова, “влаштував з приводу моєї квартири такий жарт”.

Заявившись до професора ввечері й почувши, що він дуже зайнятий підготовкою до завтрашньої лекції і повинен буде працювати до півночі, Шевченко мовчки перебрався у сусідній, обом знайомий трактир, і звично сів за чай. Але половому наказав... завести орган і грати саме ті арії, котрі, як він чув од Миколи Івановича, йому давно й особливо набридли. Читаємо у Костомарова: “Години дві підряд мучила мене ця музика, нарешті терпець увірвався: розуміючи, що Шевченко навмисне дражнить мене, я вбіг до трактиру і благав його, заради людяності, перестати мучити мене такими тортурями. “А захотілося тобі поселитися в катівні, — сказав він, — зате й терпи тепер муку!”... Можливо, й не буквально точно передав автор поетові слова, скажімо, в Словнику мови Шевченка лексема “катівня” відсутня, проте немає сумніву, що Тарас Григорович у трактирі пив не лише чай. До речі, Костомаров ось так завершив свою розповідь: “Відтоді, однак, він не приходив до мене інакше як на моє запрошення, знаючи напевне, що я буду вільний, і тоді, чекаючи на гостя, для мене любого і дорогого, я припасав пляшку рому до чаю...” Микола Іванович таки знав, як догодити другові, бо ще під час їхнього знайомства у 1846-му в Києві Шевченко здивував його тим, що за вечір “випивав одну за одною більше десяти склянок міцного чаю з чималим доливанням туди ямайського рому і не п'янів...”

До речі, саме Костомаров і висловив загальновідому заяву про те, що “неправді, які, благоговійючи за життя поета перед його музою мало не до ідолопоклонства, після смерті Шевченка стали зневажливо називати його музу п'яною”. Йшлося, насамперед, про Пантелеймона Куліша. Микола Іванович окремо зауважив і таке — найважливіше: “Даремно п. Куліш... презирливо облаяв музу Шевченка “п'яною”... вона завжди залишалася чистою, благородною, любила народ, печалилась разом з ним його стражданнями і ніколи не грішила неправдою і неморальністю”.

Стосовно подальшого, вже передбаченого відвідання поетом свого друга, зокрема по вівторкам, коли в нього збиралися гості, то Лев Жемчужников згадував, що “завжди заставав там Шевченка, який здебільшого просиджував з милою і розумною бабусею, матір'ю Костомарова”. Це і був істинний Шевченко, який втратив матір у дев'ять років і носив у собі почуття чистої й гіркої нереалізованої любові до неї й тому душевно цінював материнське тепло Тетяни Петрівни до свого сина. За спогадом Миколи Лескова, жіноча сльоза з очей старенької Костомарової не минула могили Шевченка...

У спогадах Костомарова про відвідання хворого Шевченка в лютому 1861 року, тобто незадовго до його смерті, є пронизлива подробиця: “...Почув від нього, що він тепер зовсім одужав; при цьому він показував мені купленого ним на днів золотого годинника, першого, якого він мав у своєму житті”. В “Описі речей Т. Г. Шевченка, що залишилися після його смерті” він стоїть на першому місці: “Годинник кишеньковий золотий... з золотим ланцюжком...”

Тарас Григорович очевидно сподівався, що годинник обов'язково знадобиться в новому житті, в тому числі в Україні, після хвороби. Та вийшло, що той відлічував останні дні й години поета...

Микола Костомаров тяжко пережив смерть Тараса Шевченка. Його прощальне слово на похороні потрясло всіх:

“Біла смертного одра поета нема рідних, дружини, ані дітей... Та домовина його тепер оточена не чужими... Така сила поезії!.. Її загальнолюдський смисл не може приховатися і стане загальним набутком”.

Змучений горем, Костомаров не зміг закінчити, захлинувся сльозами...

Ігор ВОЛКОВ: "Не втрачати любові одне до одного"

— Чи відрізняється робота над виставою під час повномасштабної війни від тієї, що була раніше?

— Так, війна певним чином впливає. Приміром, коли люди йдуть на репетиції з лівого берега Дніпра на правий, а тут — повітряна тривога, і вони не встигають.

До прем'єри ми готувалися щодня протягом місяця. Були навіть дві нічні репетиції. Робота була складною для всіх. Режисерка з Литви Андра Кавалаяскайте задала досить високу планку, ми давно такого не робили. Брав участь у попередній виставі, яку вона ставила в нашому театрі, — "Колісковиці для лисички...". Ми вже тоді відчували її темп, енергетику. А тут це було помножено на десять або навіть більше. Репетиції відбувалися зранку до вечора, з Андрією і без неї. Готувалися в репетиційній залі, на вулиці. Хтось танцював, хтось проходив текст. Все було побудовано на постійному рухові вперед. Це була не просто фізкультура, а знаки, що рухають думку, впливають на енергію кожної ролі, кожного образу. Все це дуже цікаво.

Режисерка повернула мене на багато років назад, коли я вперше потрапив до театру Віталія Малахова. Я був зачарований версією "Сну літньої ночі", що йшла тоді в Театрі на Подолі. Мене ввели на роль Деметрія, і я був щасливий. Зараз Андра повернула мені той стан, ті відчуття, що огортали мене понад тридцять років тому.

— Наскільки мені відомо, режисерка спілкується лише англійською та литовською. Чи не відчувався під час репетицій мовний бар'єр?

— Особисто для мене англійська мова не проблема. Але у нас є люди, які її не розуміють. Коли не було перекладача, то ми перекладали самі. Андра вже почала розуміти українську, якщо говорити повільно. А її англійська досить проста і зрозуміла. Звісно, режисерка знає і російську, але принципово нею не спілкується.

— Що можете розповісти про ваші образи у виставі?

— Мій Тезей — холодний, пихатий, зовні має вигляд дуже сильної фігури. Але насправді він мало на що спроможний, і в цьому полягає його внутрішній конфлікт.

Оберон — наполегливий, жорсткий, і зовнішньо, і внутрішньо. Однак він слабший за королеву фей Титанію, яка постійно його обманює, бере гору, користуючись вадами Оберона.

Зізнаюсь: під час першого прем'єрного показу вистави охоплювала суцільна внутрішня паніка (*Усміхається*). Стояло безліч завдань, потрібно було запам'ятати багато тексту. Було складно. А коли наступного дня ми вийшли до глядача, то з'явилося розуміння, куди мають рухатися мої персонажі.

Весь час потрібно тримати себе у формі. Без хорошої фізичної форми немає про що говорити, особливо з Андрією. Ти або рухаєшся вперед, або деградуєш. Актор не може стояти на місці.

— Що можете сказати про колег по сцені?

— Іван Завгородній (у виставі Пак, або Робін Паливода) — фантастично талановита людина у плані музики й акторства. У нас із ним прекрасні партнерські стосунки.

Коліс Віталій Малахов сказав, що кожна вистава — це змова, таїна певної кількості людей. Під час роботи над виставою у нас була не просто змова, а досить

Новий театральний сезон Київський академічний драматичний театр на Подолі розпочав прем'єрою вистави "Сон літньої ночі" за п'єсою Вільяма Шекспіра. Один із провідних акторів театру — заслужений артист України Ігор Волков — виконує в цій виставі дві ролі: Тезея, князя Афінського, та Оберона, короля ельфів і фей. Сьогодні пан Ігор — гість "СП".

близькі стосунки. Трохи більше місяця ми жили одним життям. Допомогали одне одному, як на сцені, так і поза нею. А моральна підтримка колег для актора надзвичайно важлива.

Мені дуже подобається те, що роблять хлопці й дівчата, які грають ельфів. Вони перебувають у постійному русі. Фантастичний образ хлопчика створив Артем Каратаєв — напрохуд пластична людина.

Красиві й талановиті акторки Марія Деменко та Олена Свірська, які в різних складах створюють образ Гелени. Незрівнянна Марія Рудковська грає роль королеви фей Титанії.

Ірині Грищенко та Оксані Аніщенко-вій, виконавицям ролі Егеї, спочатку важко давалися якісь рухи. Але врешті вони впоралися з цим завданням. Справа в тому, що ми більше звикли до традиційного театру, а вистава "Сон літньої ночі" — це сучасний європейський театр. І такий театр мені близький.

— А щодо музики, декорацій, костюмів?

— Музику писали кілька людей. У нас вистава починається з фойє. Там звучить музика Стаса Мельника до двох сонетів — "Я музика" та "Ти любиш зрячих, я давно сліпий". Мені вона подобається і, як я переконався, більшості глядачів також.

У кожного з персонажів — своя музична тема у виставі. Її створив керівник музичної частини театру Тимур Полянський.

Створенням музичної атмосфери вистави займалася Андра Кавалаяскайте. Костюми, сценографію, графіку, хореографію також вона робила сама. Запитав, чи можна комусь делегувати якісь речі. Вона відповіла, що вміє і любить це робити самостійно. До речі, в Литві не вчать окремо акторів і режисерів, у них все разом. Також у театральному виші вчать писати п'єси. Як на мене, цікавий досвід.

Мої друзі, які працюють у шоу-бізнесі і ставили великі концерти, сказали, що режисерка зробила надто складну роботу, і все вийшло красиво.

Дякую долі, що мені вдалося познайомитися й попрацювати з Андрією. Вона молода, я значно старший, але із захопленням і радістю навчався в неї багатьох речей. Її наука дає мені запас натхнення і стимул рухатися вперед.

— Зміню тему розмови: як для вас почалася повномасштабна війна з Росією?

— Вранці 24 лютого я зателефонував своїм побратимам. Ми зібralися на Позняках, аби визначитися, що робити далі. У всіх нас є військова підготовка, власна зареєстрована зброя. Нас було шестеро, мене обрали старшим. У Бортничках, що під Києвом, влилися до одного з військових підрозділів. Протягом двох місяців контролювали Бориспільський напрям.

Потім, коли небезпека поблизу Києва минула, мої хлопці, молодші за мене, продовжили воювати в різних підрозділах. На жаль, один із них — Борис Осєєв (позивний "Укроп"), який був снайпером, загинув 25 грудня 2022 року під Бахмутом.

— Яким було повернення до творчості?

— Непростим. Наприкінці весни минулого року прийшов до рідного театру. Замислився: а що робити далі? На малій сцені з Іриною Грищенко ми грали виставу "Сойчине крило" за Іваном Франком. Зателефонував їй, запропонував і далі грати цю виставу. Тоді ж до театру почали повертатися й інші актори.

Коли вперше, після 24 лютого, грали "Сойчине крило", я постійно ставив собі запитання, чи можна виходити на сцену під час війни. Виявляється, що навіть потрібно. Паралельно займаюся вишколом цивільних, даю їм навички з піхотної підготовки. Потім приїжджаю до театру у військовій формі, переодягаюся і йду грати. Отже, під час війни маю другу роботу, надзвичайно відповідальну.

— Хто вплинув на ваш вибір акторської професії?

— Моя мама. А почав себе серйозно усвідомлювати у цій професії, коли прийшов у Театр на Подолі до Віталія Малахова. Тут зустрів багато цікавих людей, серед них — Олега Примагенова, який на той час вже на високому рівні володів акторською професією і багато чого мене навчив. Вже тоді я зрозумів, що це дуже серйозно і відповідально. Треба мати хорошу фізичну форму, а ще великий багаж — живопис, книги, класична музика. Раніше я просто звчився, мені це подобалося, у мене виходило. А справжнім актором став вже в театрі.

— Багатьом запам'яталася вистава "Продавець дощу", де ви грали одну з головних ролей.

— На жаль, її зняли з репертуару, досі не розумію чому. Вона нам всім дуже подобалася. Там гарна музика, після кожної сцени хочеться співати. Можливо, не всі задуми вдалося втілити в життя, але це був величезний досвід роботи з жанром мюзиклу.

— Ви вже згадали про виставу "Сойчине крило"...

— Спочатку Ірина Грищенко працювала з Володимиром Кузнецовим. Це була зовсім інша вистава. За останній рік зіграли її безліч разів. З реакції публіки бачимо, що ця щемлива історія їх зачіпає. І нам з Іриною щоразу вдається знайти силу й енергію, аби це зіграти.

Не можу сказати, що якась моя роль — найулюбленіша. Подобаються всі. А якщо тобі не подобається те, що ти робиш, то виходить якийсь мотлох. Те, що не торкає тебе, не торкатиме й інших.

У негативних ролях можна знайти ба-

гато цікавого в плані образу. Але й позитивних персонажів буває грати досить цікаво. Загалом я ціную гумор у трагічних ситуаціях, а у веселих ціную драму і трагедію. Намагаюся вибудувувати свої ролі на контрастах.

Звісно, вкладаю в образи щось своє, адже не можу перевтілюватися настільки, щоб стати невпізнаваним. Але намагаюся шукати моменти, мені не притаманні. Як людина я можу бути нецікавим глядачу, а от мій образ має їх зачепити. Прагну знайти якийсь невідомий мені ключ. Це може бути міміка, інтонація чи щось інше.

— Кілька років тому Театр на Подолі почав активно переходити на українську мову. Вам було нескладно?

— Особисто мені — ні. Я значно раніше перейшов на українську — принципово і всюди. Хоча сам із російськомовної сім'ї. Українською розмовляла лише моя бабуся по мамі. Вона мене багато чого навчила.

— Що можете сказати про нового художнього керівника театру Богдана Бенюка?

— Це неймовірний локомотив, який підняв усю цю театральну машину і тягне її за собою. Низький йому за це уклін. Не уявляю, що було б, аби прийшла якась інша людина. Богдан Михайлович — не чужий для нашого театру. Він багато років працював разом з Малаховим, знає, як тут все вза-

ємодіє. Тому, на мій погляд, нам дуже поталанило, що саме так все складається.

— Яке місце у вашому житті й творчості посідає кіно?

— З 2014 року я знявся лише в двох повних метрах українського кіно. Відмовився від участі в багатьох телесеріалах, навіть україномовних. Вважаю, що серіальність нищить професію. Я бачу це по деяких колегах. Для мене принципово, щоб робота в кіно була достойною, для когось — ні. Всі ми різні люди.

Фільм "Тримай біля серця" знімали без будь-якої допомоги нашого Держкіно. Зате була велика підтримка Вінницької облдержадміністрації. На наше прохання перекривали рух транспорту в обласному центрі, надавали приміщення, ми знімали на полігоні Національної гвардії України. На прем'єру у Києві запросив своїх друзів-військових. Багато хто з них зізнався, що наш фільм їм "зайшов" більше, ніж "Кіборги", які вийшли на кіноекрани незадовго до цього.

Інший фільм — "Відлуння", знімав Валерій Шалига. Зараз він працює над стрічкою "Сто тисяч", де головну роль гратиме Богдан Бенюк.

— Масте також досвід роботи на телебаченні?

— У 1993 році ми прийшли цілою командою на телеканал ТЕТ. Багато чого встигли зробити, були другим за рейтингом українським телевізійним каналом. Мали одну професійну і одну напівпрофесійну камери. І при цьому у нас була 41 програма власного виробництва. Працювали у щоріському павільйоні Кіностудії імені Олександра Довженка. Я вів програми, був голосом каналу. Потім прийшли інші люди, і все змінилося. На жаль...

— А ще дублює?

— Залюбки і давно. Знаю, як це робити. Моя мама була музичним редактором на Українському радіо, і я з п'яти років тримав у руках мікрофон, брав участь у радіовиставах.

Дублював Майкла Кітона у фільмі "Людина-павук". А ще брав участь у дублюванні нової серії стрічки "Місія неможлива", українська прем'єра якої відбулася в липні. Моїм голосом говорить персонаж, який постійно бореться з героєм Тома Круза. Озвучую переважно так званих поганих хлопців.

— Напевно, у вас є захоплення?

— Це в'єтнамський стиль боротьби, а ще імпульс Голтіса — для внутрішнього стану, тіла, свідомості, якісного життя, щоб можна було на повну силу працювати в театрі й кіно. Мав хобі, пов'язане з військовою темою, а сьогодні це вже не захоплення, а серйозна справа. Думаю, що більшість людей в Україні в душі повинні бути воїнами.

— Масте якісь мрії?

— У молодості хотів зіграти короля Ліра чи ще якусь роль. Зараз вже такого немає. Мені цікава кожна роль, співпраця з різними режисерами. Для мене важливий сам процес творчості. А велика це роль чи маленька — практично не має значення.

Я написав п'єсу, фантазмагорію про культуру, війну, конфлікт цивілізації. Намагаюся виокремити сенси, актуальні в наш час. Хочу її поставити. Думаю, востаннє почну активно втілювати цей задум.

До речі, в Театрі на Подолі я поставив дві вистави. Першу — "Вночі" — у 2008 році за британською драматургією. Показали її лише кілька разів, бо Євгенія Гладій, яка грала головну роль, виїхала за кордон. Потім була вистава "Старший син".

Сам у своїх виставах не граю, бо не бачу багатьох речей, коли граю на сцені. А режисер має контролювати всі нюанси.

— Що б ви хотіли сказати на завершенні нашої розмови?

— Єдине побажання — аби війна якомога швидше закінчилася нашою перемогою, і ми могли включитися в мирний процес. Щоб нас не відволікали божевільні речі, нав'язані війною. А людям бажано триматися, не втрачати любові одне до одного. Думаю, це найважливіше!

Спілкувався Едуард ОВЧАРЕНКО

Нові зустрічі з Національною оперою

Свій 156-й театральний сезон Національна опера України розпочала перлиною українського оперного мистецтва – оперою Миколи Лисенка “Наталка Полтавка”. На глядачів чекало також багато приємних сюрпризів.

— Зараз щось планувати не легко, — зізнався художній керівник опери, народний артист України **Анатолій Солов'яненко**. — Але ми будемо плани і намагасмося втілювати їх у життя.

Сподіваємося, що 29 і 30 жовтня вперше побачити світло рампи опера на музику Юрія Шевченка “Кіт у чоботях”, яку ставитиме Оксана Тараненко.

Цей проєкт придумав я. Вибрав з казки те, що має увійти в оперу, розписав все це по картинах, діях, дійових особах. Ми разом із Миколою Бровченком та Юрієм Шевченком (на жаль, пішов у засвіти) працювали над цим твором. Наближаючись до постановки, вирішив, що буде правильним, якщо я залишуся керівником проєкту, але для різних почерків і бачення запросив Оксану Тараненко. Вона здійснила кілька вданих постановок, і я бачу, що можу довіряти цій людині. Віталій Пальчиков теж має серйозний досвід, поставив багато вистав.

Наприкінці минулого сезону до трупи прийшов заслужений артист України Олег Злакоман — тенор із великим досвідом. А в серпні взяли ще одного перспективного тенора — Олександра Нікіфорова.

Поки що, як і раніше, працюватимемо у п'ятницю, суботу та неділю, вистави лише денні.

Назавжди запам'ятаю, як минулого сезону ставив “Травіату” між тривогами. У дні перших репетицій були ворожі прильоти по центру Києва. Але відчувалася єдність колективу, люди не звертали увагу на тривалість репетицій.

Балет “Снігова королева” постав перед глядачем в оновленому вигляді. З 12-ти музичних номерів дев'ять довелося замінити, оскільки вони поставлені на музику композиторів держави-агресора. Віктор Ішук коректно, не змінюючи сюжету, здійснив оновлену постановку. Тепер на новорічні свята покажемо її замість “Лускунчика”.

Плануємо повернення вистав “Фауст”, “Турандот”, “Дон Карлос” і, звісно ж, опери “Ярослав Мудрий” Георгія Майбороди. Опера на музику українського композитора — це наша відповідь міланському театру “Ла Скала”, який під час повномасштабної війни з боку РФ відкрив сезон оперою “Борис Годунов”.

“Ярослав Мудрий” несе в собі щонайменше три важливі тези, про які говорить головний герой: “Раніш закон, а потім благодать”, тобто підвалини правової держави, яку ми будемо. “Народ мій тут, на рідних цих просторах, від Києва до Ладоги живе” — справжній простір української держави. І третя теза — коли Ярослав Мудрий зустрічається з послами Литви і Польщі, він їм каже: “Повідайте в краян своїх, що твердо тримає оборону Європи руський Ярослав”. Це власне те, що ми робимо сьогодні. Ця постановка нині більш ніж актуальна і неодмінно звучатиме на нашій сцені.

Сподіваємось, що цей сезон

буде легшим, ніж минулий, хочемо його побачити не лише вданим, а й переможним!

Вже на другий день нового театрального сезону на сцені театру відбулося концертне виконання опери Амількаре Понк'еллі “Литовці”.

У День державності Литви колектив Національної опери України представив оперу “Литовці” (або “Литвини”) у Вільнюсі. Гастролі колективу з великим успіхом відбулися 6 липня в межах почесної культурної місії. Виступ транслювали наживо в етері литовських телеканалів.

Показово, що під час торішнього святкування Дня державності Литви на сцені II Міжнародного фестивалю Литовського національного театру опери та балету “Литвинами” диригував український маестро, головний диригент Національної опери України Микола Дядюра, але тоді твір виконувався колективом литовської опери, а цьогоріч оперу “Литовці” виконали вже наші артисти. Цей виступ став знаковою

подією для митців і широку подякою Литві за неймовірну підтримку і всебічну допомогу, котрі Україна відчуває з початку повномасштабного російського вторгнення.

Головні партії виконали провідні солісти Національної опери України: **Вікторія Ченська** (Альдона), **Геннадій Вашенко** (Арнольд, литовський принц), **Сергій Магера** (Альбано), **Дмитро Кузьмін** (Вальтер, Конрад Валленрод) та **Володимир Тишков** (Вітольд) під керівництвом головного диригента театру Миколи Дядюри.

Ще однією знаковою подією серпня став Гала-концерт до Дня Незалежності України. У першій частині концерту прозвучала хоровая симфонія Євгена Петриченка “Осянні чорним сонцем”.

— Цей проєкт створено завдяки грантовій програмі Президента України з підтримки молодих митців, — зазначив головний хормейстер театру **Богдан Пліш**. — У творі відображені різні символи, які показують український Донбас. Це і найбільш відомі географічні локації, і такі постаті, як Василь Стус. А ще — прив'язки до особливих місць Донеччини на підтвердження того, що Донбас завжди був частиною України.

Таким чином сформовано цикл з восьми частин, жанр — хорова симфонія-перформанс. Вперше цей проєкт реалізовано у 2021 році. Сьогоднішнє виконання — друга версія твору. Окрема лінія — образи героїв, які тримають небесну блакить.

Одна з частин називається “Скам'янілий ліс”. Тут відображено дві природи. Йде зіставлення двох природ лісу — ліс, де мож-

на знайти прохолоду, де можуть укриватися живі істоти, і ліс скам'янілий, який природним шляхом перетворився на камінь. Проте він настільки потужний, що не кришиться і не знищується. Цю частину сформовано вже у вересні минулого року, коли багато бійців “Азову” перебували в полоні.

Хочеться, аби “Осянних чорним сонцем” побачило й почуло якомога більше людей.

— Створювали цей проєкт на підтримку української нації, — продовжив хореограф-постановник **Олександр Майбенко**. — Тут ми втілили багато українських звичаїв. Завдяки сценографії та руху створили етноскладову, що поширює нашу українську сутність. Робота над новою постановкою тривала приблизно місяць. Я створював усі мізансцени та хореографічні рухи. Вважаю, що разом із Богданом Плішем нам вдалося зробити цілісну композицію.

До другої частини Гала-концерту увійшли кращі твори світової та української класики у виконанні провідних солістів, хору та оркестру театру. Серед виконавців була і народна артистка України Людмила Монастирська.

— Намагаюся співати, творити, попри все, насолоджуватися життям, — наголосила **пані Людмила**. — Відчуваю особливе піднесення, гордість за свою країну, народ. Ми нездоланні, сильні, українці — особлива нація. За час повномасштабної війни об'їздила багато країн Європи та Америки. Але Національна опера — це для мене особлива сцена, тут виникають неповторні відчуття.

На жаль, за останні півтора року великої війни українські співаки ще не стали більш затребуваними на Заході. Аби справа зрушила з місця, потрібна активніша робота Міністерства культури та Міністерства закордонних справ України. Я наголошую на цьому вже не перший рік.

Брехня милосердна... Сказати правду і завдати болю чи обманути, аби вберегти людину від страждань? Вибір завжди непростий, і правильної відповіді не існує. Кожен із нас робить цей вибір самостійно й несе відповідальність за прийняте рішення.

“Дерева помирають стоячи” — не лише оригінальна назва п'єси, а й популярне іспанське прислів'я, яке алегорично говорить про силу людського духу, про необхідність зберегти свою честь і гідність у найскладніших життєвих обставинах.

— Першу постановку за цим твором здійснив Леонід Варпаховський 1956 року, — розповідає режисер-постановник нової вистави, народний артист України **Кирило Кашлік**. — Друга зустріч відбулася у 2003 році. Цю виставу робила Ірина Барковська. Я виконував роль Директора, також грала Валерія Заклунна, Юрій Мажуга, Ольга Кульчицька, Дмитро Савченко. Це була знакова вистава для нашого театру, яку любив глядач.

У 2018 році, після того, як Валерія Гаврилівна Заклунна пішла в засвіти, була спроба дати вистави нове життя. Тоді в ній грала Ніна Ніжерадзе, Віктор Алдошин, Ірина Бучко і Стас Бобко. Нині ж маємо четверте сценічне прочитання твору.

Ми знайшли оригінал тексту. До цього грали за сценічним варіантом Леоніда Варпаховського. Нам зробили переклад з іспанської, і ми вперше повернули чимало змістовних текстів.

Чи справді брехня милосердна?

У Національному академічному драматичному театрі імені Лесі Українки відбулася прем'єра вистави “Цвіт жакаранди” за п'єсою Алехандро Касони. Це вже не перше звернення театру до відомого твору.

Це та сама п'єса, той самий автор, але погляд під іншим кутом. Не випадково тепер інша назва — “Цвіт жакаранди” (знайшли саме в новому перекладі). В іспанці жакаранда — символічне дерево. Коли воно помирає зсередини, то зовні ще цвіте. Це про силу волі, силу духу, про вибір. У виставі жакаранда символізує бабусю.

Коли робили постановку 2003 року, то сценограф Давид Боровський, аби зберегти зв'язок із постановкою Леоніда Варпаховського, взяв бамбук як головний елемент декорації. Його неможливо зігнути, можна лише зламати. Ми залишили на сцені півколо бамбуку, решту декорації змінили.

У першій дії у нас одна реальність — сучасний офіс, а в другій дії інша — світ бабусі. Як я вже згадав, один із головних елементів у другій дії — бамбук. Також можна побачити красиву жакаранду, що цвіте. Враження від побаченого намагасмося підсилити живою музикою, звучить роляль.

Під час роботи над виставою між нами постійно був живий зв'язок. Є ідея, є розуміння, про що ми хочемо зробити виставу, що хочемо сказати. А як саме це втілити — було багато ідей від акторів, думаю, пропозиції будуть ще. У нас дві чудові бабусі — Лідія

Яремчук та Ніна Ніжерадзе — та два прекрасні дідуся — Віктор Алдошин та Сергій Бережко. Ніна Георгіївна адаптувалася з попереднього прочитання п'єси, а для Лідії Григорівни це перша зустріч з Касоною. На мою думку, у нас потужне середнє покоління акторів — Ірина Бучко, Стас Бобко та Юрій Дяк. Дуже цікаві роботи працівників так званої контори вийшли у Сергія Детюка, Валерія Рощенського, Дар'ї Хвостенко, Владислави Коровай, чудово працюють Таїсія Бойко, Тетяна Остапенко, Любов Солодова, Марія Агапітова, Гелена Сергукіна, Віталій Овчаров, Ярослав Прикоп, Альберт Малик. У нас прекрасні музиканти Вадим Аскевич (фортепіано) та Марія Гаврилук (скрипка). А Ольга Голдс — дуже потужний, змістовний хореограф, вона внесла яскраву пластичну барву у виставу. І, звісно, блискуча робота сценографа та художниці з костюмів Олени Дробної. Бамбук із попередніх постановок до нової вистави вона перенесла тонко і напрочуд сценічно.

Перші два покази принесли розуміння, що це напрочуд красива вистава. Досить складно зробити вибір, коли на кону стоїть щастя, нехай і ефемерне, близької

людини. Для цього треба вигадати історію або сказати правду і, можливо, цим навіть вбити. Це надскладний вибір. А сама п'єса, я вважаю, геніальна. Поки що ми лише намалювали виставу олівцем. Треба, аби зійшлися всі пазли. Історія народилася, це лише початок шляху.

Готуємося до великої і важливої для нас прем'єри. 14 і 15 жовтня плануємо показати виставу “Для домашнього огнища” за Іваном Франком. Її робить Ольга Гаврилук. Це буде перша велика вистава за українською класикою в нашому театрі після “Камінного господаря” Лесі Українки. Вважаю, що це буде головна наша прем'єра у 2023 році.

Олексій Лісовець готує красиву ліричну виставу “AGNORIS” за Еріком-Еммануелем Шміттом. А 31 грудня, якщо все складеться вдало, зіграємо французьку комедію “Вечера з диваком”.

Це все основна сцена. А на новій Олена Шурська в листопаді випустить виставу “Хто боїться Вірджинії Вульф?” Едварда Олбі. Тут задіяні Наталія Доля,

В'ячеслав Ніколенко, Ілля Ісаєнко, Владислава Коровай, Катерина Старюченко та Владислав Мелешко.

На сцені під дахом продовжуватимемо показ “Украденого щастя”, прем'єра якого відбулася зовсім недавно. Також покажемо вистави режисерів-учасників проєкту “START”, який проводили разом із Національним театром Литви, — “Полковник і птахи” Андріуса Дареллі та “Обережно, міна!” Ігора Білиця.

Далі — участь у фестивалях. 8 вересня граємо виставу “Переклади” у рамках фестивалю “Мельпомена Таврії”. Є плани поїхати на фестиваль до Львова.

Матеріали підготував **Едуард ОВЧАРЕНКО**
Фото із сайтів театрів

Духовне оперття в розпал війни

було важливим одягнути свою другу натуру — національний одяг — й унаочнити перед людьми те, чим жила і за що, якщо настане час, буду готова вмерти. Такий вибір робили українці до мене, робитимуть, я переконана, і в майбутньому.

Наш вибір бути українцями сьогодні захищають наші воїни світла, наші брати і сестри, наші чоловіки і сини... Честь їм і велика дяка. І незабутня пам'ять — героям, котрі поклали життя за українську державність. Саме нашим воїнам ми завдячуємо тим, що на вільних від російських окупантів землях може тривати наукова робота з вивчення такого важливого і надзвичайно актуального питання: “Чиїх батьків ми діти?” (Т. Шевченко). Результатом такої пошукової та аналітичної праці став етнографічний альбом “Нетлінні. Українські державні символи у народній вишивці і ткацтві”, що побачив світ 2023 року, у розпал повномасштабної російсько-української війни. Особливо наголошую на часі створення та публіка-

ції такого вкрай важливого для української громади та всієї світової громадськості історичного та мистецтвознавчого фактажу. Бо в часи загостреного ідеологічного протистояння важливо мати духовне оперття, і таким для українців завжди була пам'ять предків, втілена в національному фольклорі, а орнаменталістика як одна з форм передачі традиційних національних смислів через знакову систему (більш давню, ніж мовна) — є посутнім його екстралінгвістичним складником.

Завдяки сподвижницькій праці мистецтвознавців, музейних працівників, колекціонерів, упорядників, аналітиків та видавців цієї перлини українського книговидавництва сучасні покоління українців звряють свій дух і декодують збережені матерією вишиті, гаптовані, ткані “послання” предків... “Голоси одшедших поколінь” знаходять відгук в душі сучасного українця, зміцнюють віру, дають сили на боротьбу. Зібрані зразки національних текстів народної культури, втілені у матеріальному зразку, добросовісно паспортизовані, подекуди містять ліричні відступи у вигляді рефлексій про річ чи спосіб віднайдення її, про її власника тощо, описана також техніка виконання орнаментування. Важливим моментом рубрикування альбому є етнографічне районування побутованих зразків.

Таким чином читач може засвоїти регіональні тенденції декорування одягу, предметів побуту та інтер'єру. Звісно, центральною темою альбому є загальнонаціональна символіка та її способи виразнення, але ця константа може стати і відправним моментом для багатьох у пошуку регіонального розмаїття більш давніх знаків-символів та колористичної традиції окремих етнографічних груп. Такий шлях самопізнання також відкриває запропоноване видання. Сподіваюся, що читач, який заглибиться у фактаж, уже не погодиться на фейклогні,

розраховані на широкий загал “вишиванки”, а шукатиме самотутній, рідний (від “рід”) знак присутності свого роду в українському культурному просторі.

Прикметно, що мистецтвознавчий етнографічний альбом містить англійськомовний текстовий супровід. Це важливий інструмент представлення українського культурного контенту світовій спільноті. Сьогодні світ знайомиться по-новому з українською Україною, відкриває для себе незнані досі сторінки нашої звичаї і прямиостояння. Через естетику. Через гармонію. Через спроможність творити красу довкола себе і зберігати її в собі попри все.

Відаємо належне упорядникам етнографічного альбому — Лесі Воронюк та Володимирі Щибрі — людям молодим, але зі значним культурологічним досвідом за плечима, відданим поборникам національної ідеї та невтомним трудівникам державотворчої царини. Завдяки творчому тандему науковців — політиків та істориків — світ побачив наш жовто-блакитний “битий” шлях до незалежності, свободи, до самих себе, до перемоги... Він витворений мільйонами рук і сердець українців, політичній їх жертвовною кров'ю, але українське сонце вже випромінює тризуб.

Олена ІВАНОВСЬКА,
професорка кафедри фольклористики
КНУ ім. Т. Шевченка,
докторка філологічних наук

Узимку 2014 року я придбала собі народний подільський стрій, уживаний, але традиційний для моєї рідної Кам'янецьчини. З-поміж подібних пропозицій, якими рясніли фейсбучні сторінки колекціонерів старожитностей, моє око зупинилося саме на “моїй” сорочці, рукави якої омережені жовтосинніми барвами. Чи ж мій вибір був спровокований лише естетичними перевагами, чи мав глибиннішу природу? Звісно, риторичне запитання...

Ми добре пам'ятаємо нестримну потребу кожного українця часу Революції гідності промаркувати свій життєвий простір знаками національної присутності — усі важливі для громади об'єкти та навіть і несутні (паркани, приватні будівлі) мали ознаки державної та національної символіки. Так Україна вкотре самовизначалася та маніфестувала світові свій вибір, свої пріоритети, своє майбуття. За допомогою барв і знаків-ідентифікаторів українського світу ми творили неприступну ворогові територію свободи, гідності і закону предків. Тому-то мені, українці,

СЛОВО Провіти

ТИЖНЕВИК ВСЕУКРАЇНСЬКОГО
ТОВАРИСТВА «ПРОСВІТА»
імені ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

АНОНС

До уваги читачів “Слова Провіти”!

Переглянути і завантажити всі цьогорічні номери газети “Слово Провіти” в pdf-форматі можна у Вікісховищі за посиланням:

https://commons.wikimedia.org/wiki/Category:Slovo_Prosvity_2023

Перейти до pdf-архіву попередніх років можна, скориставшись спеціальним навігаційним шаблоном, що розміщений над файлами в категорії Вікісховища.

Потрапити в архів “СП” на Вікісховищі можна також зі сторінки “Слова Провіти” у Вікіпедії. Посилання на нього розміщене в інформаційному шаблоні в правій частині сторінки.

Засновник:
Всеукраїнське
товариство “Провіти”
імені Тараса Шевченка
Реєстраційне свідоцтво
КВ № 4066
від 02.03.2000 р.

Шеф-редактор
Павло МОВЧАН

Головний редактор
Ігор ЗОЦ

Редколегія
Любов ГОЛОТА (голова)

Павло МОВЧАН
Микола ТИМОШКИ
Георгій ФІЛІПЧУК
Микола ГОЛОМША
Юрій ГАНДЗЮК
Галина ДАЦЮК
Євген БУКЕТ

Відповідальний секретар

Ірина ШЕВЧУК

Відділ культури

Едуард ОВЧАРЕНКО
279-39-55

Літературна редакторка

Галина ДАЦЮК

Коректорка

Олена ГЛУШКО

Комп'ютерна верстка

Ірина ШЕВЧУК

Бухгалтерія

279-41-46

Адреса редакції:

вул. Хрещатик, 10-Б,
м. Київ, 01001

E-mail: slovo_prosvity@ukr.net

<http://slovoprosvity.org>

<http://prosvitanews.org.ua>

Надруковано в ТОВ “Мега-Поліграф”,
04073 м. Київ, вул. Марка Вовчка, 3.

Редакція залишає за собою право
редагування та скорочення текстів.
Редакція не завжди поділяє
погляди своїх авторів.
При використанні наших публікацій
посилання на “Слово Провіти”
обов'язкове.

Індекс газети
“Слово Провіти” — 30617

Листування з читачами —
тільки на сторінках газети.
Відповідальність за достовірність
інформації несуть автори.